

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA

KUL

v-17323/

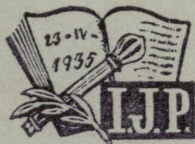
1944

INSTYTUT JOZEFA PIŁSUDSKIEGO
W AMERYCE

POŚWIĘCONY BADANIU NAJNOWSZEJ HISTORJI POLSKI

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU ZA ROK 1944

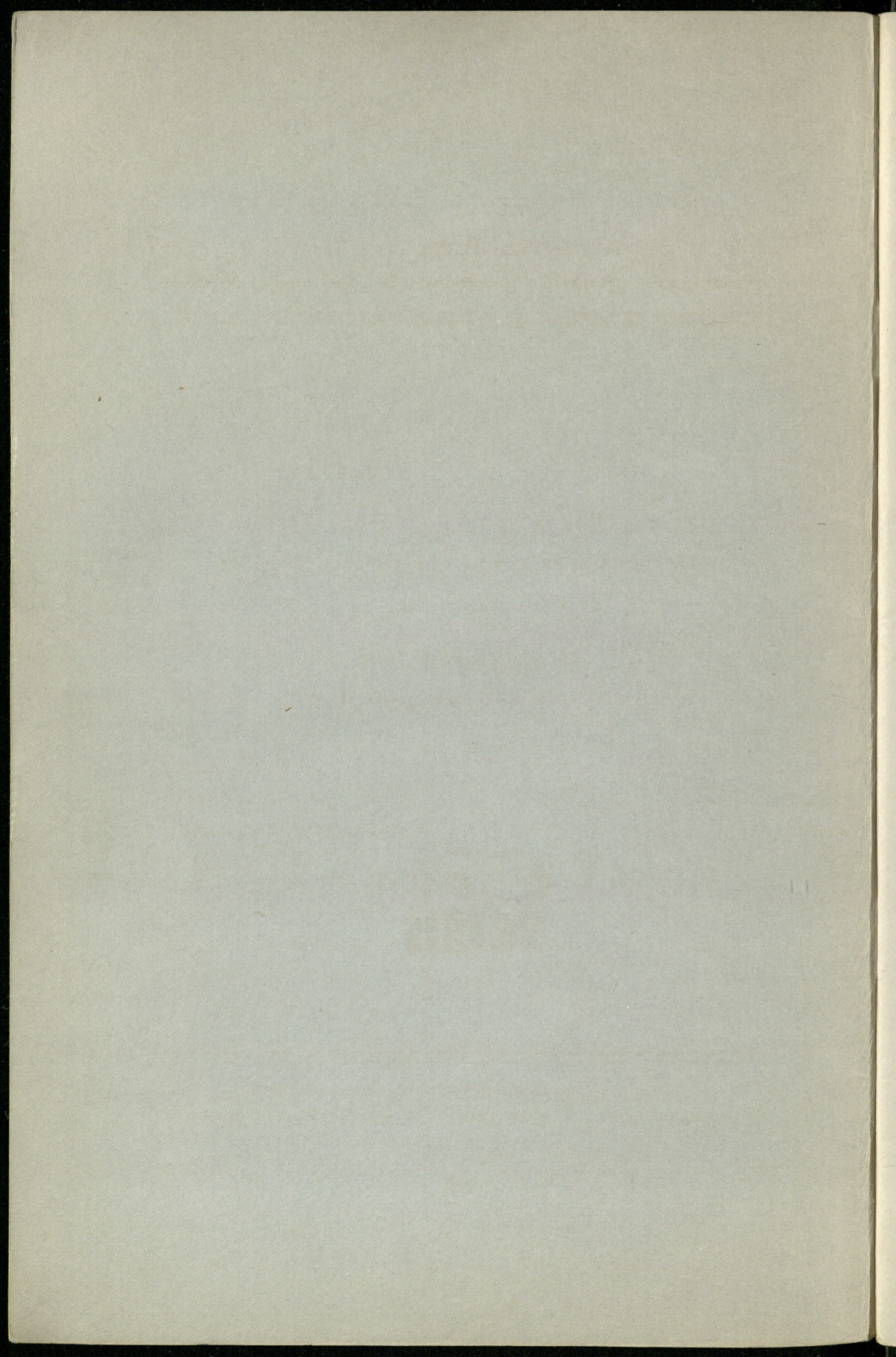
SUMMARY
OF THE REPORT FOR 1944

JÓZEF PIŁSUDSKI INSTITUTE OF AMERICA
FOR RESEARCH IN THE MODERN HISTORY OF POLAND

105 East 22nd Street, New York 10, N. Y.

1945

INSTYTUT JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
W AMERYCE

POŚWIĘCONY BADANIU NAJNOWSZEJ HISTORJI POLSKI

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU ZA ROK 1944

SUMMARY
OF THE REPORT FOR 1944

JÓZEF PIŁSUDSKI INSTITUTE OF AMERICA
FOR RESEARCH IN THE MODERN HISTORY OF POLAND

105 East 22nd Street, New York 10, N. Y.

1945

v-17323

n. 2 2/03

WŁADZE INSTYTUTU W ROKU 1945

OFFICERS OF THE INSTITUTE FOR THE YEAR 1945

Rada Instytutu — Board

Prezes — President: Stefan Łodzieski, Cleveland, Ohio.

Zastępca prezesa — Vice-president: Ignacy Matuszewski,
New York, N. Y.

Skarbnik — Treasurer: Józef Piech, Chicago, Ill.

Zastępca skarbnika — Vice-Treasurer: Piotr Kulpiński,
Philadelphia, Pa.

Sekretarz — Secretary: Marta Kozłowska, Union City, N. J.

Członkowie — Members: Henryk Floyar Rajchman, New
York, N. Y., Jan Z. Dodatko, Detroit, Mich., L. A. Kup-
ferwasser, Chicago, Ill., Włodzimierz Augustynowicz,
New York, N. Y.

Komisja Rewizyjna — Auditing Board: Wincenty Fabierkie-
wicz, Philadelphia, Pa., Lucjan Nowiński, Bayonne,
N. J., Walery Starczewski, New York, N. Y.

Dyrektor — Director: Wacław Jędrzejewicz, New York, N. Y.

11

OFFICE OF THE DISTRICT ATTORNEY
CITY OF NEW YORK

IN SENATE

REPORT OF THE DISTRICT ATTORNEY
ON THE PROCEEDINGS OF THE
COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE
IN CONNECTION WITH THE
LANDS BELONGING TO THE STATE

ALBANY: PUBLISHED BY THE
UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK
1884

NEW YORK: PUBLISHED BY
J. B. LIPPINCOTT & COMPANY,
15 N. 2ND ST., N. Y. C.

ALBANY: PUBLISHED BY THE
UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK
1884

BRONX CO. 11

W S T Ę P

Rok 1944 jest formalnie drugim rokiem istnienia Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Jeśli jednak weźmiemy pod uwagę, iż Instytut powstał dopiero w dniu 4 lipca 1943 roku, a rozpoczęła pierwsze prace organizacyjne we wrześniu, możemy właściwie przyjąć, iż sprawozdanie niniejsze obejmuje pierwszy okres działalności tej placówki.

W ciągu tego okresu Instytut poniósł ciężkie straty. W dniu 5 października 1944 roku zmarła w Cleveland p. Stanisława Siemiradzka, członek dożywotni Instytutu. Na jej pogrzeb wyjechał z New Yorku wiceprezes Instytutu, Ignacy Matuszewski i wygłosił pożegnalne przemówienie nad trumną zasłużonej działaczki. W prasie nowojorskiej został umieszczony od Instytutu nekrolog, a na wystawie zbiorów Instytutu w dniu 14 października oddzielne miejsce poświęcono pamiątkom po zmarłej.

W dniu 8 listopada 1944 roku zmarł w New Yorku M. F. Węgrzynek, założyciel i członek wspierający Instytutu. W imieniu Instytutu została wysłana depecha kondolencyjna do rodziny zmarłego, a przemówienie żałobne nad grobem wygłosił wiceprezes Matuszewski.

Obojgu zmarłym poświęcamy poniżej oddzielne wspomnienia.

Dorobek Instytutu w ciągu roku sprawozdawczego był znaczny. Ofiarność Polonji w nadsyłaniu książek i pism sprzyjała rozwojowi biblioteki. Wiele cennych dokumentów przybyło do archiwum. Dział wycinków prasowych został znacznie rozszerzony. Wielką uwagę poświęcono opracowaniu biblijografji, tworząc nowy jej dział w postaci biblijografji ułożonej według zagadnień.

Obok zwiększającego się stale archiwum fotografii, nową pozycję w zbiorach stanowi dokumentarny film o życiu i śmierci

Józefa Piłsudskiego, dar p. L. A. Kupferwassera, niezwykle cenne źródło ikonograficzne epoki 1914-1935.

Najważniejszym osiągnięciem Instytutu w roku 1944 były wydawnictwa: wydano bowiem trzy książki, z tego dwie ("Wybór pism" J. Piłsudskiego i Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej) jako własne publikacje, a trzecią ("Zbiór dokumentów Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia") opracowano dla Komitetu Narodowego.

Obecnie Instytut liczy 97 członków, co stanowi w stosunku do roku 1943 przyrost o 47 osób.

Zmiana lokalu, dokonana w końcu roku 1944, i zaangażowanie stałej sekretarki zwiększyły sprawność pracy Instytutu.

* * *

W grudniu 1944 roku Instytut przyjął do swego grona na uroczystym posiedzeniu członka honorowego, generała Kazimierza Sosnkowskiego, b. Wodza Naczelnego Wojsk Polskich. Od chwili powstania generał Sosnkowski darzył Instytut swoim zainteresowaniem. W sprawozdaniu za rok 1943 (str. 7) podana została treść listu generała Sosnkowskiego do Instytutu, w którym ówczesny Wódz Naczelny zaznaczył, iż z radością przyjął do wiadomości fakt powołania do życia Instytutu, i przesyłał życzenia owocnej pracy. Obecnie generał Sosnkowski miał możność zapoznania się na miejscu z działalnością Instytutu a na uroczystym posiedzeniu Rady wygłosił piękne przemówienie o celach i zadaniach Instytutu.

* * *

Instytut jest placówką naukową mającą za cel zbieranie i badanie materiałów dotyczących historii Polski najnowszych czasów. Jako taki jest i ma być źródłem wiadomości dla tych, którzy pracują nad temi zagadnieniami. Stale rozszerza się ilość osób, czerpiących z naszej placówki dane o faktach i zdarzeniach. Co raz głębiej Instytut wrasta w ziemię amerykańską, jako nowa i ważna placówka kultury polskiej, budowana własnym wysiłkiem Polonji. Sprawozdanie niniejsze w ogólnym zarysie przedstawia to, co zostało zrobione w ciągu roku. Jeśli i nadal znajdować się będą ludzie ofiarni, idący chętnie z pomocą dobrej sprawie strzeżenia prawdy historycznej o ziemi macierzystej, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce spełni swe zadanie w szlachetnej służbie dla sprawy polskiej.

Ś. P. MAKSYMILJAN FRANCISZEK WĘGRZYNEK

Dnia 8 listopada 1944 roku zmarł w New Yorku M. F. Węgrzynek, członek wspierający Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce.

Urodzony w Rudniku nad Sanem w 1892 roku, ukończył gimnazjum w Mielcu, a znalazłszy się przed wybuchem pierwszej wojny światowej w Ameryce, wyższe studia w latach 1914-17 kontynuował w New Yorku. W roku 1922 został wydawcą "Nowego Świata", na którym to stanowisku trwał do chwili zgonu.

W służbie swej dla sprawy polskiej M. F. Węgrzynek ma piękną kartę, zapisaną jak stan służby żołnierza, walkami, w których brał udział. W czasach przedwojennych należy on do Związku Strzeleckiego okręgu Krakowskiego. Pobył w Ameryce i trudności wydoświadczenia się do Europy nie pozwoliły mu na wstąpienie do Legjonów Polskich, do których tęsknił i których sprawę popierał na terenie Stanów Zjednoczonych. Po wojnie pochłania go praca organizacyjna w komitetach im. Piłsudskiego u boku wybitnych dzia-

łączy owej epoki, prof. T. Siemiradzkiego, B. Kułakowskiego, W. Błażewicza.

W roku 1934 współpracuje w zorganizowaniu Polskiej Rady Narodowej w New Yorku, a następnie staje na czele Ekspozytury Rady Polonji Amerykańskiej na Wschodzie.

Był wiceprezesem Fundacji Kościuszkowskiej.

W czasie drugiej wojny światowej, a w ostatnich już latach życia, M. F. Węgrzynek całkowicie poświęca się sprawom obrony Polski. Pismo jego "Nowy Świat" wytrwale i nieugięte broni słusznych praw Polski walczącej. Sam zaś M. F. Węgrzynek tworzy w r. 1942 organizację polityczną Polonji Amerykańskiej pod nazwą "Komitet Narodowy Amerykanów Polskiego Pochodzenia" i staje na jej czele. W ten sposób powstaje wśród Polonji zespół ludzi, stawiających sobie za cel walkę ideową na terenie Stanów Zjednoczonych o prawa Polski. W akcji tej napotyka na przeszkody od obcych i, co boleśniesz, od swoich. Niezrażony i nieugięty prowadzi swą działalność, walczy uparcie nie tylko z tymi wrogami, którzy zawsze zagrażali Polsce, walczy również ze słabością i małością samych Polaków, krytykując ostro każdy krok uległości i ustępstw z praw suwerennych czy statutu terytorjalnego Polski. Nie zaprzestając kierować Komitetem Narodowym, staje na czele nowej organizacji, mającej na celu dalszą konsolidację opinii politycznej Polonji Amerykańskiej: w marcu 1944 zostaje powołany na prezesa Komitetu Koordynacyjnego Amerykańsko-Polskich Zrzeszeń na Wschodzie. Wreszcie w maju 1944 r. na zjeździe organizacyjnym Kongresu Polonji, zostaje jego wiceprezesem. Wybór ten potwierdza formalnie oddawna znany fakt, że M. F. Węgrzynek był jednym z niewielu prawdziwych liderów Polonji.

Śmierć przerywa działalność M. F. Węgrzynka wtedy właśnie, gdy dochodzi on do najwyższych osiągnięć.

Dorobek jego pracy lat ostatnich został częściowo zestawiony w książce "Zbiór dokumentów K.N.A.P.P. (12.V.1942-28.V.1944)" opracowanej przez Instytut J. Piłsudskiego w Ameryce. Najważniejsze myśli i wypowiedzenia, podane w tej książce, wskazują linię polityczną, po której M. F. Węgrzynek szedł.

M. F. Węgrzynek był jednym z założycieli Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce, wchodził w skład jego Rady i był jego członkiem wspierającym. Doceniając kulturalne znaczenie tej instytucji, dawał jej pomoc moralną i materialną. Był naszym wielkim przyjacielem.

M. F. Węgrzynek kształtował swój charakter w epoce, w której żył i działał Józef Piłsudski. Głęboko oddany ideologii Marszałka, czerpał z niej siły do pracy. M. F. Węgrzynek był człowiekiem epoki Piłsudskiego, działającym na gruncie amerykańskim. Był człowiekiem, którego pamięć jest nieprzemijająca. Jest postacią historii, która nieraz powracać będzie do jego imienia, wiążąc je z najwznioślejszą sprawą: walką o niepodległość Polski.

Ś. P. STANISŁAWA SIEMIRADZKA

W dniu 5 października 1944 roku zmarła w Cleveland, Ohio, Stanisława Siemiradzka, członek dożywotni Instytutu Józefa Piłsudskiego, w wieku lat 77.

Śmierć zabrała znowu jedną z najszlachetniejszych postaci Polonji. Żona zmarłego profesora Tomasza Siemiradzkiego, była wierną i dzielną towarzyszką życia tego wielkiego obrońcy sprawy polskiej na gruncie amerykańskim. Razem z nim dzieliła niedole niepowodzeń i radości zwycięstw. Obdarowana wielką inteligencją, szybko i trafnie reagowała na wszystko, co dotyczyło Polski. Ta zdolność nie opuszczała jej aż do śmierci. Ostatnie lata życia spędziła prawie samotnie, widując jedynie najbliższych przyjaciół, myśli jej jednak były stale przy Polsce. Była to kobieta wyjątkowa, o charakterze twardym, zdecydowanym i nieugiętym, wspaniała wiarą w zwycięstwo i stanowczością w działaniu. Gdy wiek nie pozwolił jej osobiście brać udziału w pracy społecznej, zasilala o-

fiarnie szczupłemi swemi funduszami każdą twórczą polską inicjatywę. Przedewszystkiem hojnie łożyła na sprawę wojska polskiego, formującego się w Kanadzie. Następnie zwróciła swą uwagę na świeżo powstały Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce.

Zapewne, iż serdeczna osobista przyjaźń, jaka łączyła Tomasza Siemiradzkiego z Piłsudskim i związane z tem tradycje domu pp. Siemiradzkich odegrały tu dużą rolę. Lecz istotne było to, iż Stanisława Siemiradzka głęboko zrozumiała, czym jest i może być badawczy instytut historyczny dla sprawy polskiej. Jej hojne dary (sięgające \$2,300.) i stworzenie Funduszu Wydawniczego pamięci jej męża dopomogły Instytutowi w wydaniu "Pism Wybranych" Piłsudskiego, oraz zachęciły innych do dalszych ofiar i dalszej pomocy. Dlatego też Stanisława Siemiradzka nie tylko była członkinią dożywotnią Instytutu, lecz także jego serdeczną opiekunką.

Przygotowując się do ostatniej drogi, z której się już nie wraca, Stanisława Siemiradzka z wiarą w zwycięstwo sprawy polskiej, pisała do Instytutu na 3 tygodnie przed swą śmiercią:

"...przechodzę razem z wami katorgę, pod którą żyjemy... Jednak w sercu odzywa się nadzieja, którą trudno określić słowami; skąd ta nadzieja powstaje, trudno wytłumaczyć, a jednak mnie nie opuszcza."

Stanisława Siemiradzka wierzyła. A wierząc — działała. Wiara i czyn — to wielkie słowa. Pięknym przykładem ich realizacji było życie pani Siemiradzkiej.

Sprawie polskiej ubyla postać niezwykła. Polonja amerykańska straciła człowieka wielkich zasług. Za bramy wieczności odeszła kobieta, która była symbolem najlepszych cech i cnót polskich. Pamięć o niej długo przewijać się będzie przez karty historii emigracji polskiej w Ameryce.

POSIEDZENIA WŁADZ INSTYTUTU

W ciągu 1944 roku odbyły się 3 posiedzenia Komitetu Organizacyjnego i Rady Instytutu i 1 Walne Zgromadzenie członków. Częstsze zwoływanie posiedzeń Komitetu Organizacyjnego (który istniał od chwili powstania Instytutu do dnia 14 października 1944 roku) okazało się niecelowe. Przyjazd członków Komitetu z odległych miast napotkał na znaczne trudności techniczne, stały zaś, codzienny prawie, kontakt członków Komitetu, zamieszkujących New York, pozwalał na omówienie wszystkich bieżących spraw Instytutu bez zwoływania specjalnych zebrań.

Na posiedzeniu Komitetu Organizacyjnego w dniu 30 sierpnia 1944 roku dyrektor Instytutu zdał sprawę z prac dokonanych i projektów na przyszłość. Biuro Instytutu zajęte było przede wszystkim rozesłaniem w teren swych wydawnictw: "Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej" i "Wyboru Pism" Józefa Piłsudskiego. Rozesłano do poszczególnych skupisk polskich około 2150 egzemplarzy "Konstytucji" i 1160 egzemplarzy "Wyboru Pism". Powoli zaczynają napływać sumy ze sprzedaży wydawnictw. Z innych spraw poruszonych przez dyrektora instytutu, omawiano szczegółowiej sprawę utrwalenia i użytkowania filmu o Józefie Piłsudskim, daru p. Kupferwassera dla Instytutu. Poza to przyjęto regulamin Funduszu Wydawniczego im. prof. T. Siemiradzkiego (patrz niżej), powołano nowych członków Instytutu, którzy zgłosili się od czasu ostatniego posiedzenia Komitetu Organizacyjnego, omawiano sprawę dyplomów dla członków, plan wydawnictw Instytutu, oraz zdecydowano zwołać Walne Zebranie członków Instytutu do New Yorku na dzień 14 października. Wygłoszenie na zjeździe wykładu o Instytucji J. Piłsudskiego w Warszawie i zadaniach Instytutu w Ameryce powierzono p. W. Jędrzejewiczowi. Wreszcie powołano Komisję Rewizyjną w składzie: pp. inż. W. Starczewski (New York), L. Nowiński (Bayonne), i W. Fabierkiewicz (Philadelphia), dla przeprowadzenia rewizji ksiąg kasowych i przedłożenia sprawozdania na Walne zebranie.

Dnia 14 października odbyło się w New Yorku drugie Walne Zgromadzenie członków Instytutu (pierwszem zgromadzeniem

było posiedzenie organizacyjne Instytutu w dniu 4 lipca 1943 roku). Szczegółowe sprawozdanie podane jest niżej. Walne Zgromadzenie wybrało pierwszą Radę Instytutu oraz Komisję Rewizyjną, pierwszych członków honorowych, przeprowadziło zmianę statutu, przejęło sprawozdania: z działalności Instytutu, finansowe i Komisji Rewizyjnej.

Tegoż dnia odbył się dla członków Instytutu pokaz części zbiorów i archiwum naszej placówki. Szczegóły podajemy oddzielnie.

Dnia 13 grudnia 1944 roku odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Instytutu wraz z członkami zamieszkującymi New York i okolice celem przyjęcia przez Instytut członka honorowego, generała Kazimierza Sosnkowskiego, b. Naczelnego Wodza Armji Polskiej (patrz: szczegółowe sprawozdanie).

Wreszcie w dniu 29 grudnia odbyło się posiedzenie Rady Instytutu, na którym powołano p. Wacława Jędrzejewicza na dyrektora Instytutu na rok następny, przyjęto szereg uchwał w sprawach księgowości Instytutu, przyjęto nowych członków i omawiano dalszy bieg prac w Instytucie.

II WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW INSTYTUTU

W dniu 14 października 1944 roku odbyło się w New Yorku II Walne Zgromadzenie członków Instytutu.

Na obrady przybyło 19 członków Instytutu rozporządzających 32 głosami. Przewodniczył p. Stefan Łodzieski (Cleveland), na sekretarza powołano dr. Z. Ruckera (New York).

Po oddaniu przez powstanie hołdu bohaterkiej Warszawie oraz zmarłej na kilka dni przed zgromadzeniem p. Stanisławie Siemiradzkiej, członkowi dożywotniemu Instytutu, referat o historii Instytutu J. Piłsudskiego w Warszawie i zadaniach Instytutu w Ameryce wygłosił dyrektor Instytutu.

HISTORIA INSTYTUTU JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W WARSZAWIE I ZADANIA INSTYTUTU W AMERYCE

W zawierusze dziejowej pierwszej wojny światowej powstała Niepodległa Polska. W splocie sprzecznych interesów państw zaborczych, w wirze waśni i namiętności politycznych własnych grup i stronnictw, w tragicznym "kurzu krwi bratniej", lejącej się po obu stronach ówczesnych frontów wojennych — wyłaniała się powoli sama idea niepodległości, by w dniu 11 listopada 1918 roku zrealizować się jako żywe ciało nieśmiertelnego narodu polskiego.

Ten okres dziejów Polski jest niezwykle ważny nie tylko dla badacza historii, dla polityka czy wojskowego, lecz i dla każdego Polaka. Jako dalsze ogniwo naszej historii okres ten miał także i swoją

przeszłość: po powstaniu 1863 roku, a zwłaszcza na schyłku XIX wieku, działały tajne związki, stawiając sobie za cel walkę o niepodległość. Dalej, w latach 1904-8 mamy już do czynienia z akcją oddziałów bojowych P. P. S., które rozpoczęły mowy, zbrojny etap walki o Polskę. Po nieudanej rewolucji rozpoczyna się nowy okres: przygotowania kadr wojska polskiego, a więc Związek Walki czynnej, Związki strzeleckie i inne. Tylko badając całość tych wszystkich poczyniń, można zrozumieć realizację idei walki o niepodległość, jaką był okres czteroletniej wojny światowej.

Ale dzień odzyskania niepodległości, dzień 11 listopada, nie zakończył tego wysiłku, jakiego naród polski musiał dokonać, by uzyskaną niepodległość utrwalić, okuć w granice i wprowadzić do państwa wewnętrzny ład i porządek. Gdy świat cały odpoczywać zaczyna po wielkiej wojnie, Polska krwawi się jeszcze z Czechami, Ukraińcami, Niemcami i Sowiecami, a po zwycięskim zakończeniu walk rozpoczyna długi etap wewnętrznego urządzania swego niepodległego bytu.

Cały ten okres najnowszej historii Polski, od końca XIX wieku aż do 1935 roku związany jest z osobą Józefa Piłsudskiego. Człowiek ten bowiem odegrał tak wybitną rolę w ciągu tego czasu, wpływ jego na bieg wypadków był tak wielki, a jego udział bezpośredni w wydarzeniach owych lat tak znaczny, że słusznie już dziś można nazwać ten okres historii Polski epoką Józefa Piłsudskiego.

Piłsudski był historykiem. Jego prace i dociekania nad historją powstania 1863 roku pozostaną jako niezastąpione źródło dla każdego badacza tej epoki. Jako historyk — szukał prawdy. Jako człowiek obdarzony najwyższymi wartościami moralnymi — kierował się poczuciem prawdy, unikał i mienawidził fałszu. Jako legalista, każdy swój czyn kontrolował z punktu widzenia prawa i prawdy.

Wymagając prawdy od siebie, szukał jej i w historii epoki, w której żył.

Ziarna prawdy są zwykle głęboko schowane w plewach łatwego fałszu, podłego zniekształcenia faktów, reklamierskiego przeinaczenia zdarzeń. Piłsudski walczył z tem z całą namiętnością swej potężnej indywidualności. Mamy w tym względzie wiele jego gorzkich wypowiedzi. We wstępie do II tomu "Wspomnień Legionowych" w dniu 17 grudnia 1924 roku tak mówił o historii działań legionowych:

"...Bujne życie legionowe... pociągać będzie każdego historyka w przyszłości zbadanie tego życia, jako koniecznego elementu pracy historycznej Polaków z doby powstawania i powstania Polski wolnej i niepodległej. A że z legionistami walczone nieraz zacięcie, więc zgodnie z tą walką starano się, niestety, zbyt często fałszować to życie czy w dokumentach, czy w opowiadaniach i wszelkiej pisaninie dodatkami i przekręczeniami, które w błąd mogą wprowadzić nie współczesnych z nami ludzi — bo o to mniejsza — lecz przyszłych badaczy i historyków. Niech więc koledzy zechcą się przyczynić swemi pracami do wyjaśnienia prawdy historycznej niesfałszowanej."

A na zjeździe Legionistów w Warszawie 9 sierpnia 1925 roku Piłsudski z goryczą mówi o fałszowaniu historii Polski następującymi słowy:

“...Granica fałszu, fabrykowanego w Polsce, jest niesłychana. Byłem w tym kraju Naczelnikiem Państwa. Przewodniczyłem z musu w wielu obradach i każdy protokół z tych posiedzeń bezczelnie fałszowano... Przy takim stałem fałszowaniu i reklamiarstwie można fałszować prawdę i ostrzegam was, leguny. Pracujcie nad prawdą historii sami, bo to, co historyk znajdzie, będą referaty, atramenty no i brudy. Dlatego was ostrzegam...”

Te sformułowania Piłsudskiego wskazywały dobitnie, że należy rozpocząć zorganizowaną akcję, któraaby miała na celu szukanie prawdy historycznej najmniejszych dziejów polskiego narodu.

Jest oczywistem, że historii nie można pisać wtedy, gdy się ona toczy. Że dla osiągnięcia obiektywnego osądu o wypadkach potrzebna jest perspektywa wielu lat i wszechstronne studjum wielu materiałów. Ale również jest prawdą, że zbierać te materiały, segregować, porównywać ze sobą, wypełniać brakujące luki, można w każdym czasie, nawet wówczas, gdy wypadki o znaczeniu historycznym toczą się przed naszymi oczyma. Taki materiał stanie się kiedyś, po latach, najcenniejszym źródłem obiektywnej pracy przyszłego uczonego.

Na tych przesłankach opierając się, powstał w Warszawie 1 marca 1923 r. “Instytut Badań Najnowszej Historji Polski”. Była to mała placówka pracy historycznej, mieszcząca się w ciasnym lokalu, a pobudzona do życia dzięki niewyczerpanej energii jednego z jej założycieli, ministra Leona Wasilewskiego. Po paru latach, jesienią 1926 roku, następuje w pracach Instytutu zasadnicza zmiana: zostaje zawarta umowa pomiędzy prezesem Instytutu a generałem Juljanem Stachiewiczem, szefem Wojskowego Biura Historycznego, na zasadzie której zbiory Instytutu weszły jako depozyt do Biura Historycznego, które udzieliło na ten cel swego lokalu. Jednocześnie generał Stachiewicz objął funkcję sekretarza generalnego Instytutu, na którym to stanowisku pozostawał do swej śmierci (wrzesień 1934 roku).

W tych nowych warunkach prace Instytutu nabrały żywszego tempa, ku czemu wielce przyczynił się generał Stachiewicz. Zostaje opracowany nowy statut Instytutu, rozszerzający jego zadania, a w czerwcu 1930 roku placówka ta przybiera nową nazwę: Instytut Badań Najnowszej Historji Polski.

Po szeregu lat pracy nad zbieraniem dokumentów i ich opracowywaniem, oraz mając już za sobą duży dorobek wydawniczy, Instytut zmienia raz jeszcze swą nazwę w 1936 roku na “Instytut Józefa Piłsudskiego poświęcony badaniu najnowszej historji Polski” z siedzibą w Warszawie, Al. Ujazdowskie 1. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1936 roku zostaje on uznany za stowarzyszenie wyższej użyteczności. To uznanie dało Instytutowi możliwość korzystania z ulg podatkowych, co się przyczyniło do rozwinięcia jego szerszej działalności wydawniczej.

Prezesem Instytutu początkowo był Leon Wasilewski, następnie b. premier Walery Sławek, a po jego śmierci (4 kwietnia 1939 roku) b. premier Aleksander Prystor. Dyrektorem był dr. Wacław Lipiński, docent uniwersytetu.

Instytut liczył bardzo małą liczbę członków: w 1937 roku było ich zaledwie 49. Podstawą finansową stanowiły wielkie dochody z wydawnictw dochodzące do setek tysięcy złotych i donacje Ministerstwa Spraw Wojskowych na prace nad historią ruchów wojskowych przed wojną światową.

Bogate archiwa Instytutu obejmowały akta i dokumenty PPS., Związków i Drużyn Strzeleckich, POW, część polityczną archiwum Legjonów, akta powstań Poznańskich, Śląskich, Czeskich, walk z Ukraińcami, formacji polskich w Rosji, we Francji, akcji politycznej w Stanach Zjednoczonych, i wiele innych. Były to bezcenne zbiory, dające dokumentarny wgląd w całość ruchu walki o niepodległość. Obok tego Instytut posiadał bogaty księgozbiór, prowadził wykłady, urządzał zebrania dyskusyjne dla fachowców, opracowywał bibliografię i katalogi.

Jedną z dróg poszukiwania ścisłych faktów historycznych, bardzo często stosowaną przez Instytut, było zbieranie relacji od uczestników ważniejszych wydarzeń. Relacje takie, bądźto spisywane bezpośrednio przez daną osobę, bądź też sporządzane przez pracownika Instytutu na podstawie rozmowy, stanowiły niezwykle cenne źródło dla historii. Zwłaszcza porównanie kilku sprawozdań, dotyczących tego samego faktu, pozwalało na jego ścisłe odtworzenie i odszukanie prawdy.

W Instytucie w Warszawie znajdowało się wiele sprawozdań wybitnych polityków i mężów stanu Polski o wydarzeniach, w których brali oni bezpośredni udział. Między innymi zachowane zostały sprawozdania polskich premierów i ministrów z rozmów, odbytych z Marszałkiem Piłsudskim. Są to dla historii niezwykle ważne materiały.

Bardzo bogatą spuściznę Instytutu stanowią jego wydawnictwa.

Organem Instytutu było czasopismo "Niepodległość", które rozpoczęło wychodzić jako kwartalnik 1 października 1929 roku, a od listopada 1931 roku jako dwumiesięcznik. Ogółem wyszło do lipca 1939 roku 53 zeszyty, każdy około 200 stron druku, zebranych w 19 tomach. Redaktorem "Niepodległości" przez wiele lat był Leon Wasilewski, a po jego śmierci (10 grudnia 1936 roku) Stanisław Szpotański. Materiał, zamieszczany w "Niepodległości" był bardzo bogaty: wchodziły tu rozprawy ogólne, syntetyczne, poświęcone okresom, epizodom, prądom ideowym, objawom społecznym, pracom organizacyjnym, walkom i osobistościom wybitnym tej epoki. Dalej wspomnienia, wyjątki z pamiętników, korespondencji i t. p. działaczy tego okresu. Relacje, materiały i dokumenty historyczne z komentarzami. Sprawozdania z literatury dotyczącej tej epoki. Systematycznie prowadzona bibliografia przedmiotu. Wreszcie "Niepodległość" zamieszczała ilustracje, portrety, facsimilia itp.

W ten sposób na przestrzeni 9 lat ukazały się w "Niepodległości" setki artykułów, dotyczących dziedziny najnowszej historii Polski, dziś ważne źródło dla każdego badacza.

Dla przykładu wskażę np. na artykuły, dotyczące akcji politycznej i wojskowej na terenie Stanów Zjednoczonych, a związanej ze sprawą polską. Otóż w zeszycie 15 "Niepodległość" spotykamy duży, 40-stronicowy artykuł Leona Jeziorańskiego p. t. "Historja wojskowej szkoły podoficerskiej Związku Młodzieży Polskiej w Konarach". Konary — to miejscowość Congers, N. Y., niedaleko West Point, gdzie w latach 1914-15 zorganizowana została szkoła wojskowa, skąd wielu obywateli udało się do Legionów. Następnie w zeszycie 30 znajdujemy duży artykuł Stanisława Rajzachera p. t. "Komitet Obrony Narodowej w Ameryce", a w zeszycie 42 rozprawę Wandy Kiedrzyńskiej p. t. "Polonia Amerykańska wobec K. S. S. N."

Poza swym organem "Niepodległość", Instytut J. Piłsudskiego w Warszawie opublikował następujące dzieła.

Józef Piłsudski: Pisma, mowy, rozkazy w 10 tomach (1930-33).

Józef Piłsudski: Pisma Zbiorowe (1937-38) w 10 tomach. Jest to uzupełnione wydanie poprzedniego dzieła, najpełniejsze, jak dotąd, opracowanie wypowiedzeń Piłsudskiego. Wydanie to rozeszło się w Polsce w rekordowej liczbie 50,000 kompletów (500,000 tomów).

Wspomnienia Legionowe tom I pod redakcją Janusza Jędrzejewicza (1924) i tom II pod redakcją Janusza Jędrzejewicza i Stanisława Falkiewicza (1925).

Józef Piłsudski: Rok 1920. Wydanie II (1927) i III (1931).

P. O. W. Szkice i wspomnienia. Pod redakcją Juljana Stachiewicza i Wacława Lipińskiego (1930).

Lucjan Żeligowski: Wojna w roku 1920 (wspomnienia i rozważania) (1930).

Józef Piłsudski: Poprawki historyczne. (1931).

Wilhelm Feldman: Dzieje polskiej myśli politycznej. (1933).

Sławoj Składkowski: Moja służba w Brygadzie. Tom I (1934), tom II (1935).

Sławoj Składkowski: Benjaminów (1935).

Wacław Lipiński: Walka zbrojna o niepodległość Polski 1905-1918. Wydanie II (1935).

Michał Sokolnicki: Czternaście lat (1936).

Sławoj Składkowski: Strzępy meldunków. Cztery wydania (1936).

Roman Starzyński: Cztery lata wojny w służbie Komendanta.

Franciszek Żurek: Powiat krasnostawski w walce o wolność (1937).

Wacław Jędrzejewicz: P. O. W. na tyłach rosyjskich i bataljon warszawski 1914-15 (1939).

W opracowaniu znajdowało się kilka dzieł, niektóre już w druku, przerwane przez wybuch wojny. Niezwykle cennym źródłem miało być czterotomowe wydanie listów Józefa Piłsudskiego w opracowaniu

b. premjera Kazimierza Switalskiego. Praca ta miała się ukazać jesienią 1939 roku. Poza to w 1940 roku miało zacząć wychodzić albumowe wydawnictwo fotografii, dotyczących Piłsudskiego, dzieło zakrojone na ogromną skalę i niezwykle starannie opracowane.

Wybuch wojny nie tylko przerwał działalność Instytutu w Warszawie. Bomby niemieckie i pożary zniszczyły zbiory i archiwa. Nie wiemy dziś co z nich ocalało. Straszne spustoszenie wojny objęło i tę placówkę, której zadaniem było szukanie prawdy o dziejach Polski najnowszych czasów.

* * *

Instytut Józefa Piłsudskiego w Warszawie, badając dzieje najnowszej historii Polski, związał celowo swą nazwę z imieniem tego, którego wpływ na tę historję był tak dominujący. Instytut badał epokę Piłsudskiego. Ale epoka ta nie zakończyła się z dniem 12 maja 1935 roku, gdy Józef Piłsudski zamknął oczy. Przemocny wpływ tej potężnej indywidualności sięga dalej. W swym przemówieniu podczas składania prochów Słowackiego na Wawelu w dniu 27 czerwca 1927 roku, Piłsudski mówił: "Są ludzie i są prace ludzkie tak silne i tak potężne, że śmierć przewyciężają, że żyją i obcują między nami". A w innym miejscu tego przemówienia Piłsudski powiada: "Zda się, że są ludzie, którzy żyć muszą dłużej, których życie trwa nie latami, a wiekami, wbrew prawdzie przyrodzenia ludzkiego."

Słowa te, wypowiedziane o Juljuszu Słowackim, nieśmiertelnym poecie, jakże trafnie odnoszą się i do samego Piłsudskiego. Jak to znamy w dziejach każdego narodu, gdy wybitny mąż: król, prezydent, wódz czy polityk odchodzi w zaświaty, blask, który rzuca on na swój naród trwa i po jego śmierci, znacząc jego imieniem dłuższy okres historii narodu.

To też epoka Józefa Piłsudskiego trwa dla Polski nadal. Trwa dziś w okresie strasznego kataklizmu, dając w potężnej postaci Wielkiego Marszałka siłę do przetrwania walczącym, otuchę słabym, wskazania wyboru dróg właściwych, wiarę w ostateczne zwycięstwo.

Gdy bomby niemieckie zniszczyły w Warszawie wielką placówkę badania ojczytych naszych dziejów najnowszych czasów, tu, w Ameryce, powstała próba stworzenia nowej instytucji o tym samym celu i tych samych, wypróbowanych już, metodach pracy. Znaleźli się ludzie chętni, ofiarni, przedewszystkiem wśród starej Polonji amerykańskiej, a także wśród wojennych tu przybyszów z Polski, którzy w dniu 4 lipca 1943 roku powołali do życia Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce poświęcony badaniu najnowszej historii Polski. Jest to placówka amerykańska, uznana jako taka przez fiskalne władze amerykańskie, które, podobnie jak władze polskie w stosunku do Instytutu warszawskiego, przyznały Instytutowi w Ameryce ulgi podatkowe.

Za zadanie Instytut Piłsudskiego w Ameryce postawił sobie zbieranie, przechowywanie i badanie dokumentów z okresu najnowszej historii Polski (od 1863 roku), tworzenie archiwum tekstów historycznych, wydawanie książek i publikacji naukowych, popieranie prac naukowych z tej dziedziny, udzielanie stypendjów dla badań naukowych nad historją Polski, organizowanie odczytów i wykładów, a wreszcie, mając na względzie przyszłą rekonstrukcję Instytutu w Warszawie, zbieranie w tym celu odpowiednich materiałów.

Ten szeroki program prac został powoli realizowany w ciągu pierwszego roku istnienia Instytutu. Realizacja ta mogła się opierać przede wszystkim na dwóch czynnikach: ofiarności materialnej Polonji i zasileniu Instytutu w dokumenty, książki, fotografie i t. p. znajdujące się w rękach prywatnych. Oba te czynniki nie zawiodły. Ofiarność materialna Polonji na cele placówki nauk polskiej była bardzo wielka, często w formie niezwykle wznuszającej. W ciągu roku zebrano ponad \$10,000. Akcja nadsyłania darów do Instytutu również poważnie zasiłowała archiwum i bibliotekę Instytutu w wiele dokumentów i dzieł, z których niektóre są prawdziwymi unikatami.

Praca badawcza nad tym materiałem pozwoliła poklasyfikować go we właściwy sposób, spisać, zorganizować bibliotekę, stworzyć katalogi, zapoczątkować na szerszą skalę pracę nad bibliografią i w ten sposób dać podstawy przyszłego warsztatu naukowego badań historycznych.

Instytut zaczyna już współpracować z amerykańskimi badaczami historii Polski, udzielając materiałów i służąc radami.

Wreszcie, mimo krótkiego swego istnienia, Instytut wydał we własnym nakładzie dwie prace:

“Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej” i

“Wybór Pism” Józefa Piłsudskiego,

oraz opracował książkę “Zbiór dokumentów Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia 1942-1944”, wydaną przez Komitet Narodowy A. P. P.

Wypadki wojenne, których jesteśmy świadkami i w których orbitę jesteśmy wtórzeni, nie pozwalają na spokojną, skupioną pracę zbierania i opracowywania materiałów. Tem niemniej Instytut ma już poza sobą pewien dorobek. Pokonał pierwsze trudności organizacyjne, znalazł grono ludzi, rozumiejących konieczność istnienia takiej placówki, wydał pierwsze swe prace.

A dalej?

Zburzenie stolicy Polski w lecie 1944 roku i ostateczne zapewne zniszczenie dokumentów naszej historii, tembardziej zmuszają nas do jeszcze większego wysiłku w zbieraniu materiałów historycznych, które mogą się znajdować poza granicami Polski.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce ma tę ambicję, by stać się placówką kultury polskiej w tym kraju. A szerząc tę kulturę, chce stać na straży tego, co dla serca polskiego jest najważniejsze — na straży historii Narodu Polskiego.

Cel prosty — lecz bardzo wielki. Oby znalazł jaknajwięcej tych, którzyby chcieli go zrozumieć i wysiłkiem swym dopomóc do jego realizacji.

Przypisek autora.

Szkic ten opracowany został na podstawie źródeł bardzo niewystarczających, jakie udało się odnaleźć w Ameryce. Nie zachowały się sprawozdania Instytutu J. Piłsudskiego w Warszawie, które mogłyby dać materiał najbardziej wyczerpujący: nawet całość wydawnictw warszawskiego Instytutu nie trafiła do Ameryki. W opracowaniu oparłem się przeto na ułamkowych danych, odnalezionych w zeszytach “Niepodległości” (znajdujących się częściowo w Public Library w New Yorku), na danych z Rocznika politycznego i gospodarczego 1938 r. (Warszawa, Polska Agencja Telegraficzna) i na własnych wspomnieniach, jako członka władz Instytutu J. Piłsudskiego w Warszawie.

*
* *

Po referacie wysłuchano ogólnego sprawozdania dyrektora z działalności Instytutu oraz sprawozdania finansowego za czas od 4 lipca 1943 roku do 30 września 1944 roku. Wykazało ono wpływy w sumie \$10,319.45, wydatki \$7,797.43, czyli pozostałość na 30 września 1944 roku wyniosła \$2,522.02. Sprawozdanie to zostało sporządzone przez zaprzysiężonego buchaltera, p. Antoniego Rumieńskiego.*)

P. W. Fabierkiewicz (Philadelphia) odczytał następujący protokół Komisji Rewizyjnej:

Protokół Komisji Rewizyjnej powołanej przez Komitet Organizacyjny Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce w osobach pp. Wincentego Fabierkiewicza, Lucjana Nowińskiego i Walerego Starczewskiego

Dnia 17 października 1944 roku Komisja Rewizyjna zebrała się w lokalu Instytutu Józefa Piłsudskiego, 105 East 22nd Street, New York, N. Y. i po zbadaniu ksiązek, kwitarjuszy, wykazów bankowych i książki czekowej stwierdziła całkowity porządek w prowadzeniu księgowości i przyjęła zestawienie zaprzysiężonego buchaltera Antoniego Rumieńskiego, które jest dołączone do niniejszego protokołu. W związku z tem Komisja Rewizyjna jednogłośnie uchwaliła postawienie wniosku na Walnym Zgromadzeniu o udzielenie Komitetowi Organizacyjnemu Instytutu Józefa Piłsudskiego absolutorium za okres od założenia Instytutu, t. j. dnia 4go lipca 1943 roku, do dnia 30go września 1944 roku.

W. Fabierkiewicz

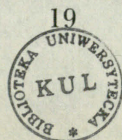
L. Nowiński

W. Starczewski

Wszystkie sprawozdania zostały przez Walne Zgromadzenie przyjęte, a Komitetowi Organizacyjnemu udzielono absolutorjum.

Walne Zgromadzenie przyjęło dwie ważne zmiany Statutu. Jedna z nich przewiduje obniżenie opłaty członkowskiej osób, będących członkami zwyczajnymi Instytutu z \$100.00 na \$50.00 rocznie, przyzem instytucje, organizacje, firmy itp., jako członkowie zwyczajni, nadal cplacać mają \$100.00; druga zaś przewiduje, iż członkowie nie uiszczający swych składek w ciągu 6 miesięcy będą automatycznie skreślani przez Radę Instytutu. Wnioski te zostały przyjęte przez wszystkich obecnych, jednak wobec braku statutowego quorum (dwie trzecie członków Instytutu) zdecydowano

*) Ponieważ dalej podane jest sprawozdanie finansowe Instytutu za cały rok 1944, przeto szczegóły sprawozdania zamkniętego na dzień 30 września 1944 roku, pomijamy.

przeprowadzić głosowanie w drodze pisemnej i po uzyskaniu wymaganej statutowo większości, wprowadzić te zmiany w Statucie.*)

W związku z niezwykle ofiarną działalnością członka Instytutu, p. L. A. Kupferwassera (Chicago) Walne Zgromadzenie uchwaliło następujący wniosek, postawiony przez p. I. Matuszewskiego:

‘Walne Zgromadzenie wyraża swoje uznanie p. L. A. Kupferwasserowi za ofiarną pomoc, jaką okazał Instytutowi Józefa Piłsudskiego w Ameryce, przyczyniając się wybitnie do jego rozwoju.’

Na wniosek Komitetu Organizacyjnego w myśl art. 4 p. 7 Statutu, przyjęto w poczet członków honorowych Instytutu:

p. Marszałkową Aleksandrę Piłsudską i
Generała Broni Kazimierza Sosnkowskiego.

Podczas ogólnej dyskusji nad sprawą pozyskania nowych członków Instytutu zabrał głos p. dr. Rucker i w imieniu firmy ‘B. I. L. Food Products, Inc.’ w New Yorku zadeklarował jej przystąpienie jako członka dożywotniego, wręczając czek na \$1,000.— Oświadczenie to przyjęto oklaskami a przewodniczący wyraził słowa uznania dla obywatelskiego i ofiarnego czynu firmy B. I. L.

Następnie przystąpiono do wyborów władz Instytutu. Dyrektor W. Jędrzejewicz przypomniał, iż dotychczas władzą Instytutu był Komitet Organizacyjny, wybrany w dniu 4 lipca 1943 roku. Obecnie po raz pierwszy Instytut wybiera swoją Radę.

Jednomyślnie zostali wybrani do Rady Instytutu:

Prezes: Stefan Łodzieski, Cleveland, Ohio.

Zastępca prezesa: Ignacy Matuszewski, New York, N. Y.

Skarbnik: Józef Piech, Chicago, Ill.

Zastępca skarbnika: Piotr Kulpiński, Philadelphia, Pa.

Sekretarz: Marta Kozłowska, Union City, N. J.

Członkowie Rady: H. Floyar Rajchman, New York, N. Y.

M. F. Węgrzynek, New York, N. Y.

L. A. Kupferwasser, Chicago, Ill.

J. Z. Dodatko, Detroit, Mich.

W. Augustynowicz, New York, N. Y.

Komisja Rewizyjna:

Wincenty Fabierkiewicz, Philadelphia, Pa.

Lucjan Nowiński, Bayonne, N. J.

Walery Starczewski, New York, N. Y.

Zastępców Komisji Rewizyjnej nie wybierano.

*) Takie głosowanie zostało przeprowadzone i Rada Instytutu na swem posiedzeniu w dniu 13 grudnia 1944 roku stwierdziła formalnie przyjęcie obu wniosków.

WYSTAWA ZBIORÓW INSTYTUTU

Pragnąc umożliwić członkom Instytutu, którzy przybyli na Walne Zgromadzenie, zapoznanie się ze zbiorami i pracami Instytutu, dnia 14 października 1944 roku został zorganizowany w biurze Instytutu pokaz części zbiorów, znajdujących się w naszych archiwach i bibliotece.

Wyłożone na stołach materiały obejmowały książki, broszury, fotografie i dokumenty, posegregowane według następujących grup:

Dzieła Józefa Piłsudskiego ("Pisma Zbiorowe" wydane w Warszawie i szereg książek J. Piłsudskiego, wydanych w różnych czasach, wśród nich egzemplarze pierwszej książki Piłsudskiego: "Bibuła" wydanej w Krakowie w 1903 r.)

Pamiętki po Józefie Piłsudskim (fotografie, bilety wizytowe, podziękowania rodziny za kondolencje itp.)

Prace o Józefie Piłsudskim (książki w różnych językach).

Wydawnictwa Instytutu J. Piłsudskiego w Warszawie.

Wydawnictwa Instytutu J. Piłsudskiego w Ameryce.

Kampanja 1939 roku w Polsce (książki w różnych językach).

Dokumenty dotyczące rozbiorów Polski z XVIII w. (fotostaty zbioru dokumentów w języku francuskim).

K. O. N. w Ameryce (szereg wydawnictw, komplety "Wici", memorjały, legitymacje itp.)

Oddział Bojowy P. P. S. (wydawnictwa z 1904-08).

Prace prof. T. Siemiradzkiego (duży zbiór dzieł wraz z fotografią autora).

Wspomnienie po St. Siemiradzkiej (wystawiona została książka napisana przez niedawno zmarłą członkinię dożywnię Instytutu).

Okupacja rosyjska we Lwowie: 1914-15; 1939 (w dwóch działach pokazano dokumenty, dotyczące zarządzeń władz rosyjskich we Lwowie podczas okupacji w obu wojnach).

Praca podziemna w Polsce (oryginały pism drukowanych w Warszawie w 1943 roku).

Rękopis Romana Dmowskiego (pochodzący z 1901 roku).

Monitor Polski (komplet oficjalnego dziennika rządu R. P. z czasów Paryża i Angers).

I Zjazd Legjonistów w Krakowie w 1922 roku (jednodniówka opatrzona oryginalnymi podpisami wielu uczestników Zjazdu).

Artykuły I. Matuszewskiego w Ameryce (oprawne komplety artykułów od jesieni 1941 roku).

Bibliografja i katalog biblioteki Instytutu (kartoteki zawierające około 6000 kartek, ułożone alfabetycznie według autorów oraz według działów rzeczowych).

Pokaz ten, jak wspomniano, obejmował tylko nieznaczną część archiwum Instytutu. Wzbudził on wielkie zainteresowanie wśród zwiedzających, którzy na tym przykładzie mogli zapoznać się, w jaki sposób materiały Instytutu są zbierane, przechowywane i przygotowywane do dalszych badań.

NADZWYCZAJNE POSIEDZENIE RADY INSTYTUTU Z UDZIAŁEM GENERAŁA KAZIMIERZA SOSNKOWSKIEGO

W związku z pobytem w New Yorku generała broni Kazimierza Sosnkowskiego, b. Naczelnego Wodza Wojsk Polskich, członka honorowego Instytutu, odbyło się w dniu 13 grudnia 1944 roku nadzwyczajne posiedzenie Rady Instytutu. W posiedzeniu wzięli udział prezes Rady, Stefan Łodzieski (Cleveland), wiceprezes Ignacy Matuszewski, zastępca skarbnika, Piotr Kulpiński (Philadelphia), sekretarz Marta Kozłowska, członkowie Rady: Henryk Floyar Rajchman, L. A. Kupferwasser (Chicago), Włodzimierz Augustynowicz oraz dyrektor Instytutu Waclaw Jędrzejewicz. Za stołem prezydjalnym oprócz członków Rady Instytutu zasiadli: generał Sosnkowski, oraz Janina Węgrzynkowa (New York) i Franciszek Januszewski (Detroit), na sali zaś byli obecni członkowie Instytutu, zamieszkujący New York i okolice. Instytut Naukowy w Ameryce reprezentowali b. premier Jan Kucharzewski, prezes Instytutu, oraz profesor Oskar Halecki, dyrektor.

Po uczczeniu pamięci zmarłego członka wspierającego Instytutu, M. F. Węgrzynka, prezes Łodzieski powitał generała Sosnkowskiego następującymi słowami:

PRZEMÓWIENIE PREZESA ŁODZIESKIEGO

Panie Generale:

Obawiam się, że nie pokonam trudności mego zadania i nie powitam Pana generała w takich słowach i takim przemówieniem, jakim tej miary człowiek, jak Pan generał powinien być powitany. Lecz nie moja to wina. Obrano mnie prezesem instytucji naukowej, mnie przemysłowca, zamiast jakiegoś profesora, jeżeli więc nie spełnię swego zadania należycie, obawiam się, że będzie winna temu cała organizacja.

Nie kształciłem się w uniwersytetach, a mojej świadomości narodowej nie zdobyłem przez naukę i studia. Uczęszczałem tylko do "uczyliszcza", a polską świadomość narodową czerpałem z innych źródeł. O jednym z takich źródeł chęć tu wspomnieć w paru słowach.

Mając lat jedenaście, jechałem z ojcem do wuja. Gdyśmy przejeżdżali wieś Wiczewice w ziemi kaliskiej, powiatu słupeckiego, mijaliśmy lasek brzozowy, na którego skraju, u zbiegu dwóch dróg, zauważyłem jedną wielką mogiłę, a drugą małą, a przed nimi krzyż, na którym był rozpięty Chrystus. Zaciekawiony, zapytałem ojca, co znaczą te mogiły. Ojciec mi odpowiedział, że w wielkiej mogile są pochowani powstańcy 1863 roku, a w małej ich przywódca. Te słowa ojca — pamiętam — tak podziałały na mnie, że zdjąłem czapkę i zacząłem odmawiać Wieczny Odpoczynek, ale rychło przestałem, bo przyszedłem do przekonania, że tacy ludzie są święci i są w niebie — i wzamiam szepetałem: "Ojczyznę, wolność racz nam wrócić, Panie..."

To uczucie, którego tam doznałem, nie opuszczało mnie nigdzie. Szło ono za mną wszędzie, aż do dalekiej Ameryki. Od tej chwili dzieli mnie już pięćdziesiąt lat czasu i blisko pięć tysięcy mil przestrzeni, a jednak ani czas ani przestrzeń wrażenia tego nie zatarty.

Muszę Cię zapewnić, Panie Generale, że to samo wrażenie, którego doznałem przy grobach poległych bohaterów, towarzyszy mi dzisiaj przy spotkaniu bohatera żywego w Twojej osobie.

Tą więc polskością, wyssaną z piersi polskiej matki, i tem uświadomieniem narodowem, zdobytem przy mogiłach polskich bohaterów, witam Cię, Panie generale. Witam Cię, jako symbol polskiego rycerstwa i polskiego bohaterstwa.

Witam Cię także, jako nowego członka naszej organizacji imienia największego Polaka doby obecnej, Józefa Piłsudskiego, którego Tyś był nieodstępnym towarzyszem broni.

Przy końcu niech mi wolno będzie poprosić zebranych o powstanie i przywitanie Cię, Panie Generale.

W odpowiedzi Generał Sosnkowski podziękował prezesowi Łódzkiemu jak następuje:

PODZIĘKOWANIE GENERAŁA SOSNKOWSKIEGO

Panie Prezesie:

Proszę wierzyć, iż jestem naprawdę wzruszony słowami, które zechciał Pan skierować do mnie, ludzkie odczucie i żołnierski instynkt mówią mi, że słowa te płyną z głębi szczerzego serca.

Panie prezesie, przemówienie pańskie, tak piękne w formie i głębokie w treści, tak pełne żarliwej miłości ojczyzny, jest dla mnie jakby potwierdzeniem obrazu, jaki wytworzyłem sobie, gdy myślałem o rodakach za oceanem. Zawsze byłem przekonany na podstawie tego co słyszałem, i co wiedziałem o Polonji Amerykańskiej, na podstawie moich zetknięć osobistych z żołnierzami Amerykanami pochodzenia polskiego, że Polacy w Stanach Zjednoczonych są to głębocy patrijoci, ludzie miłujący głęboko ziemię ojców swoich, z którą więzów nie zerwali, ludzie wielkiego serca i wielkiej obywatelskiej zasługi. I jest dla mnie specjalnie miłe, że moje pierwsze zbiorowe zetknięcie się z Po-

lakami w Ameryce następuje w tej sali, na terenie Instytutu, że pierwsze moje knoki tutaj wiążą się z imieniem Józefa Piłsudskiego, mego wielkiego mistrza i nauczyciela.

Składając Panu, Panie prezesie, serdeczne podziękowanie, pozostaje mi życzyć samemu sobie, abym mógł szersze i głębsze kontakty nawiązać z Polonją Amerykańską.

Po załatwieniu spraw bieżących, jak przyjęcie nowych członków, stwierdzenie ostateczne zmian Statutu i omówienie planu prac, zabrał głos wiceprezes Ignacy Matuszewski.

PRZEMÓWIENIE IGNACEGO MATUSZEWSKIEGO

Panie Generale, Panie Prezesie, Szanowni zebrani:

Przy tak niezwyklej okazji, jaką jest obecność generała Sosnkowskiego wśród nas, czuję, że dyskusja nad punktem porządku dziennego: Plan prac Instytutu, nie może się zamknąć tylko w rozważaniu *szczegółów* tego, co mamy w najbliższych miesiącach wykonać. Poprosiłem więc o prawo zabrania głosu, aby powiedzieć kilka słów ogólnych o tem, ku czemu w istocie swojej praca nasza dąży i dążyć musi.

Dzieje i księgi, księgi i dzieje. Sama istota życia narodowego na tem polega, że istnieje nieprzerwana świadomość, łącząca w jedno wysiłki wszystkich pokoleń, wiążąca w całość żywych i przed wiekami umarłych. Niema narodu bez dziejów. Ale niema dziejów, jeśli się myśl troskliwa nad bohaterstwem i znojem, nad każdym wspólnem zwycięstwem i klęską nie schyli, niema dziejów, jeśli słodycz krwi i sól potu w ziemię wsiąka niezabrana. Wtedy dzieje się rodzą i wtedy naród powstaje, kiedy naprzód legenda wieloustna a później księga—nad spiz trwalsza — nie pocznie wysiłków, męki i radości wspólnej, stulecie po stuleciu, gromadzić, by w jedną całość nieśmiertelną związać tych co odeszli, co idą i co przyjdą dopiero z nicości.

Dziś, gdy Twoja tu, Generale, obecność i osoba stwarza ten moment dziwny, że w Tobie właśnie także widzieć musimy i ważyć Polski przeszłość, terażniejszość i przyszłość — trzeba abyśmy powiedzieli najprościej, jak rozumiemy nasze mizerne, skromne, nikłe, a przecież ważne zadanie. Inni czynią rzeczy wielkie. Będziemy czynić co w naszej mocy, by ślad ich walki i męki prawdziwy utrwalić.

Rosną dziś prochy z polskich kości, a nie ma urn, aby je zebrać. Rosną czyny, a nikt ich nie ryje w marmurze. Nietylko to wspaniałe, co staje się dzisiaj, lecz to nawet co było w przeszłości naszej dorobkiem, spalać się zdaje w popiół w ogniu podziemnej wojny. Ginie prawda, a z dymami nad płonącą po dwakroć Warszawą wiatr rozpędzał po niebie — zdałoby się — ostatni już cień tej wielkości nadludzkiej, co wzniesiła pożar ofiary, by sama w nim spłonąć.

Ginie prawda o Polsce z dymami rozwiewana nad Polską. Na miejsce prawdy idzie kłamstwo. Nadciąga zzewnątrz, ze wschodu i z zachodu, z rotami wojsk, co nawet walcząc ze sobą nie przestają przecież z Polską walczyć. Skrada się zzewnątrz,

jak złodziej, by chyłkiem berło Jagiełłowe z rąk wielkości wy-
mazać — małości polskiej je oddać.

Kłamstwem usiłują dzisiaj bohaterów zamienić na tchórzy,
przekonać naród polski, że bohaterstwo jest próżnym szaleń-
stwem. Kłamstwem usiłują przeszłość naszą skaląć. I kłam-
stwem mogą przyszłość naszą zabić.

W twojej więc obecności, generale, chcę stwierdzić, że to
co połączyło nas tutaj ku wspólnej pracy, jest przedewszys-
tkiem postanowieniem walki z kłamstwem, idącym śladami żoł-
nierza polskiego przez wszystkie drogi świata, jak cień złośliwy,
niszczący triumf każdy, choćby największem okupiony poświę-
ceniem.

Dziś zaś, kiedy wśród nas zasiadasz, wydaje mi się powin-
nością dać głośno świadectwo tej prawdzie, której świadectwo
po tylekroć dały już księgi historii.

Wóz dziejów wtedy tylko ku zwycięstwu prostą toczy się
koleją, jeśli krew narodu nie idzie na marne. Jeśli z tamtej
wojny naród polski wyszedł zwycięsko, ponad wszelkie przewi-
dywanie ułomnych umysłów ludzkich — to napewno stało się
tak dlatego przedewszysktem, że Józefowi Pił-
sudskiemu Polska oddała wówczas prawo dysponowania krwią
Polaków. Oddała je więc temu, kto nie pozwalał i nie pozwolił,
aby przelew krwi polskiej obcym służył.

Dziś, kiedy ciebie zabrakło, Generale, na czele armji pol-
skiej zarówno tej, co walczy w jasnym świetle słońca, jak i tej,
co zмага się w podziemiach — nie ukrywam lęku i obawy.
Wiemy, żeś odszedł dlatego właśnie, żeś twardo wymagał, by
walka żołnierza polskiego nie była daremna.

Nie głos masz tylko, ludzi ułomnych, ale głos historii samej
poprzez wszystkie księgi dziejów naszych nakazuje dzisiaj żą-
dać i domagać się, by — jeśli Polska ma być wolna — Tobie
dać dysponowanie tem co jest najważniejsze, by w Twoje ręce
ponownie złożyć największe dziedzictwo Józefa Piłsudskiego:
dysponowanie krwią narodu polskiego.

Na zakończenie posiedzenia zabrał jeszcze raz głos generał
Sosnkowski:

PRZEMÓWIENIE GENERAŁA SOSNKOWSKIEGO O CELACH I ZADANIACH INSTYTUTU

Panie Prezesie, Szanowni Państwo:

Był to dla mnie duży zaszczyt otrzymać godność członka
honorowego Instytutu im. Józefa Piłsudskiego, pracującego o-
becnie za oceanem. Przemawiając do was w tym charakterze,
na wstępie chciałbym stwierdzić, że inicjatorzy powołania do
życia Instytutu im. Józefa Piłsudskiego, a raczej kontynuowa-
nia pracy na ziemi amerykańskiej, dokonali rzeczy mądrej, po-
żytecznej i niezmiernie celowej.

Mój stary przyjaciel, pułkownik Matuszewski, mówił tu o
księgach, dziejach i o ofiarnej krwi pokoleń. Pokolenie moje —

a nie śmiem powiedzieć, wasze, ze względu na obecność pań — żyje w czasach niezmiernie burzliwych — wśród wstrząsów nieustannych i zdarzeń olbrzymich, gdy powstają, giną i znów się dźwigają narody i państwa, a oblicze świata ulega zmianom głębokim. Przed naszymi oczami rozwija się wielki film historii w tempie zawrotnym, dotychczas niespotykanem. Całe okresy dziejowe następują jeden po drugim w krótkich stosunkowo odstępach czasu i ludzkość cała dąży w nieznaną, drogą znaczną potokami krwi, gruzami miast zburzonych, tragedją kultur narodowych, cierpieniem milionów i milionów ludzi, ruiną ognisk domowych, wśród straszliwych dramatów osobistych, o takim napięciu i takiej grozie, że zdawałoby się granice wytrzymałości ludzkiej zostały oddawna przekroczone. I oto wśród tych wszystkich burz, niejako w samym oku cyklonu, płynie miotany przez wichry i fale okręt Rzeczypospolitej Polskiej — kraju najwspanialszego i najsrożej przez los doświadczonego, kraju najbardziej bohaterskiego i cierpiącego najwięcej; kraju najszlachetniejszego i, być może, najbardziej dzisiaj dla ludzkości zasłużonego, a tak ciężko i nieustannie krzywdzonego; kraju o żelaznej woli, płomiennem, niedającym się ugasić pragnieniu zwycięstwa i wywalczenia sobie szczęśliwej i wolnej przyszłości.

Proszę państwa, gdy spoglądam wstecz na swoje życie, na przebyta drogę, doliczyć się mogę dwu czy trzech rewolucji i dwunastu lat wojny. Są tu na sali moi starzy przyjaciele i towarzysze broni, którzy to samo udźwignąć musieli i dźwigać muszą. Pamiętam dobrze i czasy niewoli i czasy walk niepodległościowych, pamiętam triumf i radość z odzyskanej wolności, i lata żarliwej i zacieklej pracy u podstaw odrodzonej państwowości polskiej i ból i smutek wolności ponownie utraconej, aż wreszcie doszliśmy do dnia dzisiejszego, gdy znowu walczyć o wolność musimy, przeżywając okres bodaj najcięższy i najtrudniejszy na przestrzeni całych dziejów Polski.

Pamiętam, jak przed laty, po zakończonym okresie walk niepodległościowych, po zwycięskiej wojnie roku 1920, Marszałek Józef Piłsudski często zachęcał nas, najbliższych swoich współpracowników, do pracy nad historją, do pisania wspomnień, a co najmniej do zbierania materiałów historycznych, podkreślając z naciskiem, że obowiązkiem szczególnym naszego pokolenia jest zgromadzić dokumentację, ułatwiając przyszłym pokoleniom ustalenie obiektywnej prawdy historycznej, nieskażonej przez namiętność chwili. Józef Piłsudski sam pisał wiele, dając nam niedościgniony przykład swoją pracą i swoim piórem.

W myśl jego wskazań i w duchu jego koncepcji powstał w swoim czasie Instytut Badania Nowoczesnej Historji Polski.

Jest dobrze, jest bardzo dobrze, iż praca ta została podjęta namowo. Być może, jest ona jeszcze potrzebniejsza dzisiaj, gdy naokół nas szaleją agentury obce, wszelkiego rodzaju i pokroju. Dziś zacieklej niż kiedykolwiek prawdę historyczną Polski, która walczy, Polski, która buduje, usiłuje zataić, przekreślić, sfałszować, lub zgola zamordować złość ludzka — przedewszyst.

kiem złość obca działająca z perfidją i z zimnem wyrachowaniem, pragnąca pozbawić Polaków jednej z najistotniejszych podstaw moralnych niepodległego bytu państwowego. Obcej wtróruje miastety często, niestety zbyt często, rodzima małość, rodzima głupota, i rodzima lekkomyślność, która dla celów małoskownych i przemijających nie waha się pomniejszać w oczach cudzoziemców własny dorobek narodowy. Wiemy dobrze naprzykład, jak rozpanoszyli się w stosunkach polskich samobójczy i niegodny zwyczaj pomniejszania, a nawet zozydzenia osiągnięć niepodległego Państwa Polskiego w latach 1921-1939. Wiemy dobrze, jak często krytycy przeszłości naszej chcą ugodzić w niemile sobie ugupowania ideowe czy polityczne, czy też poprostu w niemile sobie jednostki, a uderzają w gruncie rzeczy w samą Polskę i w jej dobre imię na świecie.

Jest jeszcze i druga przyczyna, dla której uważam uruchomienie Instytutu Badania Najnowszej Historji Polski za rzecz wielce użyteczną. Mam na myśli niszczyielskie ciosy, które z rąk okupantów od lat szeregu spadają na nasz dorobek kulturalny. Oto zniszczono i rozgrabiono wiele, bardzo wiele bibliotek i archiwów publicznych, wiele bibliotek i zbiorów prywatnych. Wiele książek, manuskryptów, druków, pamiątek przechowywanych z pietyzmem, zginęło razem z właścicielami. Trudno sobie doprawdy, wyobrazić rozmiar tej pustyni, jaka powstała w tej dziedzinie na terenie kraju.

Nawiażując do tego, co tak głęboko i pięknie powiedział płk. Matuszewski, pragnę wyłożyć w kilku słowach moje poglądy na cele i zadania Instytutu w sytuacji obecnej. Myślę, że zadania Instytutu można podzielić na: 1. rekonstrukcyjne, 2. bieżące i 3. wydawnicze.

Zadania rekonstrukcyjne polegają na odtworzeniu wszelkich materiałów, które prawie napewno w Polsce zagięły. Rekonstrukcja powinna uwzględnić okres walk niepodległościowych na przestrzeni od 1900 do 1920 i okres niepodległego Państwa Polskiego na przestrzeni od 1920 do 1939.

Prace bieżące obejmują zgromadzenie dokumentacji okresu rozpoczętego przez rok 1939, a trwającego dotychczas.

Zadania wydawnicze polegają na publikowaniu opracowań syntetycznych, jak sądzę, przedewszystkiem z okresu ostatniego.

Wszystko to, moi Państwo, nie może być dokonane bez środków i bez pomocy ludzkiej. Uważam więc za jedną więcej zasługę Polonji Amerykańskiej, że umożliwiła uruchomienie Instytutu.

Wczoraj zwiedziłem Instytut i uzyskałem bardzo wyczerpujące objaśnienia i informacje od starego kolegi mojego, ministra Jędrzejewicza. Byłem mile uderzony, jak wiele zostało zrobione w przeciągu czasu tak krótkiego, przy pomocy środków tak względnie niedużych. Jest to oczywiście, dopiero początek; realizacja całkowitego programu wymaga rozszerzenia działalności i ram Instytutu.

Składając słowa najgorętszej podziękii i uznania dla naszych rodaków amerykańskich na ręce p. prezesa Łodzieskiego za to, czego dokonano dotychczas, wyrażam ufność, że Instytutowi zapewniona będzie dalsza opieka Polonii w rozmiarach, umożliwiających spełnienie nakreślonych zadań.

Niech mi wreszcie wolno będzie skierować pod adresem Pana prezesa, jak i kierownika Instytutu, p. ministra Jędrzejewicza, najserdeczniejsze życzenia: "Szczęść Boże" w dalszej pracy.

ODCZYTY I KONFERENCJE

Wychodząc z założeń statutowych, głoszących, iż do zadań Instytutu należy "współpraca z pokrewnymi instytucjami naukowymi amerykańskimi i polskimi" oraz organizowanie odczytów i wykładów, Instytut w ciągu roku 1944 starał się wywiązać z tych zadań.

Poniżej podajemy chronologiczne zestawienie działalności Instytutu na tem polu.

W dniach 29 i 30 grudnia 1943 roku dyrektor Instytutu brał udział w zjeździe Komisji Emigracyjnej Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce. Zjazd miał miejsce w New Yorku. Komisja Emigracyjna wysłuchała, pod przewodnictwem p. M. Haimana, kustosa Muzeum Polonii w Chicago, szeregu referatów, dotyczących prac nad badaniem historii polskiej emigracji w Stanach Zjednoczonych i powzięła uchwały odnośnie organizacji tych prac na przyszłość.

W dniu 22 lutego 1944 roku dyrektor Instytutu był obecny na konferencji, urządzonej przez Polski Instytut Naukowy w sprawie odbudowy bibliotek w Polsce. Konferencja ta, w której brali udział poza Polakami wybitni uczeni amerykańscy, belgijscy, duńscy i inni, postanowiła powołać specjalne ciało, któreby zajęło się tą niezwykle ważną sprawą dla odbudowy życia kulturalnego w Polsce.

Pozatem dyrektor Instytutu wygłosił w następujących miejscowościach odczyty z dziejów najnowszej historii Polski:

23 stycznia w Harrison, N. J., odczyt pod tytułem "Powstanie styczniowe a obecna chwila."

31 stycznia ten sam odczyt został powtórzony w Passaic, N. J.
26 marca w Ozone Park, L. I., N. Y. odczyt pt. "Polska a Rosja".

Dnia 23 marca dyrektor Instytutu wziął udział w zebraniu informacyjnym, uprzedzonym w Filadelfji dzięki wydatnej pomocy pp. Wincentego Fabierkiewicza i Andrzeja Kwińcińskiego. Po zaznajomieniu się z celami i pracami Instytutu, szereg osób zgło-

siło chęć czynnej współpracy z Instytutem i zapisało się na członków lub złożyło dotacje.

Dnia 14 maja w Filadelfji na drugim z kolei zebraniu organizacyjnym dyrektor Instytutu wygłosił odczyt pt. "Rozbiory Polski a chwila obecna". Po odczycie dyrektor Jędrzejewicz wyjaśnił cele i zadania Instytutu i zapoznał zebranych z techniką prac w Instytucie, demonstrując szereg dokumentów.

Dnia 11 czerwca również w Filadelfji, na zebraniu Oddziału Ligi Morskiej i Kolonjalnej, dyrektor Instytutu wygłosił odczyt pt. "Polska a Bałtyk".

W ciągu maja dyrektor Instytutu odbył konferencje w sprawach Instytutu z prof. Arturem Colemanem, oraz z prof. C. Manningiem z Columbia University.

W dniach 27 lipca i 7 grudnia p. W. Jędrzejewicz wygłosił na terenie Columbia University wykłady o szkolnictwie polskiem. Po wykładach poinformował słuchaczy o celach i zadaniach Instytutu.

Pozatem dyrektor Instytutu miał możliwość przemawiać o sprawach naszej placówki na zebraniach w następujących miejscowościach:

- 20 sierpnia — Passaic, N. J.
- 26-27 sierpnia — Pawtucket, R. I.
- 3 września — Elizabeth, N. J.
- 6 września — Jersey City, N. J.
- 10 września — Central Falls i Providence, R. I.
- 11 września — New York, N. Y.
- 17 września — New Bedford, R. I.
- 22 września — Brooklyn, N. Y.
- 29 września — Greenpoint, N. Y.

Nawiązano kontakt z British Information Center (New York) i Belgian Information Center (New York), i zapewniono Instytutowi przesyłkę biuletynów i wydawnictw obu tych instytucji.

Dnia 26 listopada dyrektor Instytutu podczas odczytu w Baltimore, Md., miał okazję omówienia spraw Instytutu.

W ciągu całego roku utrzymywano kontakt z Polskim Instytutem Naukowym w Ameryce.

ARCHIWA

Archiwa, znajdujące się w Instytucie, obejmują następujące działy:

- 1) materiały historyczne z podziałem na:
 - a) archiwa personalne
 - b) archiwa spraw i faktów
- 2) archiwum wycinków prasowych

- 3) zbiory fotograficzne
- 4) archiwum działalności Instytutu.

Dzięki stałej ofiarności przyjaciół Instytutu ilość dokumentów i materiałów, nadsyłanych do Instytutu, stale wzrasta. Tworzą się archiwa, obejmujące poszczególne zagadnienia w oparciu o materiały w postaci dokumentów (oryginałów lub odpisów), listów, wycinków, wspomnień, fotografii itp.

Materiały te są starannie przeglądane i klasyfikowane. Wśród zbiorów pokaźne miejsce zajmuje archiwum politycznej działalności Polonji z czasów ostatnich, a przede wszystkim materiały o działalności K.N.A.P.P., Komitetu Koordynacyjnego Polskich Zrzeszeń na Wschodzie i Kongresu Polonji.

Archiwum wycinków z prasy polskiej i amerykańskiej obejmuje materiały dotyczące najważniejszych wydarzeń w sprawie polskiej w czasie wojny obecnej. Najczęściej wykorzystywane są z tego działu materiały dotyczące oświadczeń rządu polskiego, premiera Curchilla, prezydenta Roosevelta, Mołotowa, Hulla, jak również ważniejszych wypowiedzi innych mężów stanu różnych państw.

Archiwa działalności Instytutu obejmują całość korespondencji, przeprowadzonej przez Instytut, protokoły posiedzeń władz i t. d.

BIBLIOGRAFJA

Jednym z najważniejszych działów pracy badawczej Instytutu jest prowadzona stale bibliografia, dotycząca przede wszystkim historii Polski ostatnich lat 40. Praca ta, wykonywana przez p. Pauline C. Ramsey, bibliotekarkę Columbia University Library, polega na stałym przeszukiwaniu katalogów największych bibliotek amerykańskich w New Yorku i Washingtonie, i wybieraniu wszystkich prac (książek i artykułów) dotyczących historii i polityki Polski lat ostatnich. Materiał ten, sporządzony w formie kartotek (zazwyczaj kartek drukowanych), daje już dziś bardzo obszerne źródło pierwszorzędного znaczenia dla każdego badacza tej dziedziny.

Układ bibliografji prowadzony jest w dwóch działach:

- a) według nazwisk autorów
- b) według podziału rzeczowego.

Dział nazwiskowy ułożony alfabetycznie, obejmował na dzień 31 grudnia 1944 roku 2980 kartek, wykazując przyrost w porównaniu z rokiem 1943 o 1310 pozycji.

Dział rzeczowy opiera się na materiale poprzednio wykazanym, zgrupowanym według kilkudziesięciu tematów rzeczowych. Dotąd praca ta nie jest jeszcze ukończona, znaczna część mate-

rjału jest już jednak posegregowana na działy, które liczą ogółem 2666 kartek.

W związku ze znaczeniem, jakie posiada materiał bibliograficzny dla każdego historyka i polityka oraz dla każdej amerykańskiej biblioteki, Instytut zamierza wydać w roku 1945 książkę po angielsku, obejmującą bibliografię źródeł do badania najnowszej historii Polski.

Będzie to pierwsza książka tego rodzaju w literaturze angielskiej i jako taka, stanowić będzie poważny przyczynek do badań nad historją Polski w Ameryce.

BIBLIOTEKA

Wielka ofiarność i zrozumienie, z jakim spotyka się praca Instytutu wśród Polonji Amerykańskiej i wychodźców polskich, przyczyniły się do szybkiego rozwoju biblioteki Instytutu. W dniu 31 grudnia 1944 roku liczyła ona 767 skatalogowanych dzieł, a przyrost w ciągu 1944 roku wyniósł 602 książki. Olbrzymia większość tych nabytków pochodzi z darów (patrz niżej: Dary i ofiary) wśród których przodują darowizny p. L. A. Klupferwassera z Chicago. Pewna ilość książek została przez Instytut zakupiona, wśród nich wybitne dzieło Leonarda Chodźki (Comte d'Angeberg): "Recueil des traites, conventions et actes diplomatiques concernant la Pologne 1762-1862" (Zbiór traktatów, konwencji i aktów dyplomatycznych odnoszących się do Polski w latach 1762-1862) (patrz niżej).

Wśród książek należących do biblioteki Instytutu, znajduje się wiele cennych wydawnictw, jak pierwsze wydania niektórych prac Józefa Piłsudskiego, publikacje oddziału bojowego P.P.S. z 1904-6 roku, wiele książek dotyczących historii kampanji 1939 roku w Polsce, historii Legionów, K.O.N. w Ameryce, historii początków ruchu niepodległościowego w Polsce, bogaty materiał dotyczący sprawy polskiej w czasie wojny obecnej i t. p.

Poza działem książek wiele uwagi i pracy Instytut poświęca na zbieranie pism (dzienników i perjodyków), ich segregowanie i opracowanie. W ten sposób biblioteka Instytutu posiada komplety oprawne z lat ostatnich:

- a) z pism amerykańskich i angielskich:
 - New York Times
 - Daily Worker
 - Time
 - Foreign Affairs
 - Human Events (Washington)
 - New Masses
 - Free Europe (London)
 - New Europe
 - United Nations Review (N. Y.)
 - Polish Review (New York)
 - Poland Fights (New York)

- b) z pism polskich:
- Nowy Świat (Nowy York)
 - Dziennik Związkowy (Chicago)
 - Tygodnik Polski (New York)
 - Przegląd Katolicki
 - Wiadomości Polskie (Londyn), pełne komplety
 - Nasz Świat (Detroit)
 - Robotnik Polski (New York)
 - Głos Ludowy (Detroit) i wiele innych.
- c) Komplety biuletynów wielu instytucji, jak:
- Polski Instytut Naukowy w Ameryce
 - Annals of the American Academy of Political and Social Science
 - Polish Government Information Center (biuletyn z prasy obcej i biuletyn radjowy)
 - Katolicka Agencja Prasowa
 - Komitet Narodowy Amerykanów Polskiego Pochodzenia
 - Biuletyny litewskie
 - lotewskie
 - sowiecki
 - belgijski
 - Fundacji Pułaskiego
 - wydawane w Londynie, Edynburgu, Palestynie i wiele innych.

Z dawnych wydawnictw znajdują się w Instytucie liczne poprawne roczniki "Wici", "Tygodnika Ilustrowanego", "Przedświ-tu", "Sfinksa", "Morza", "Poland" i bardzo wiele innych, częściowo skompletowanych.

W ten sposób zbiory biblioteczne Instytutu stanowią już dość pokaźny dorobek, z którego zaczynają coraz więcej korzystać oso-by pracujące nad zagadnieniami historii Polski ostatnich czasów.

FUNDUSZ WYDAWNICZY IM. PROF. T. SIEMIRADZKIEGO

W dniu 27 września 1943 roku został sporządzony w Cleveland przez p. Stanisławę Siemiradzką testamentarny akt fundacji na rzecz Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Najważniejsze wyjątki tego aktu brzmią, jak następuje:

Dla upamiętnienia 50-lecia prac i wysiłków dla Macierzy na-szej, Polski, w Stanach Zjednoczonych A.P. przez mego ś. p. mał-żonka, Prof. Tomasza Siemiradzkiego, ja, niżej podpisana, Stani-sława Siemiradzka, zamieszkała w m. Cleveland, O., p. n. 1619 Clark St., przemyślawszy wszystkie za życia zmarłego dane mi zle-cenia, z Jego i mej własnej woli ustanawiam FUNDUSZ WYDAW-NICZY PRZY INSTYTUCIE JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO DLA BA-

DAŃ NAJNOWSZEJ HISTORJI POLSKI w wysokości jednego tysiąca dolarów (\$1,000.00) na niżej wyliczone cele:

- 1)—Pieniądze te mogą być użyte na terenie Stanów Zjednoczonych jedynie na cele piśmiennictwa o udziale i męczeństwie Polski w obecnej wojnie albo na publikację historycznego dzieła wydanego przez Instytut Józefa Piłsudskiego.
- 2)—Pieniądze te mogą być użyte w Polsce na cele Instytutu Józefa Piłsudskiego po zakończeniu obecnej wojny,
- 3)—1/5 powyższej sumy (\$200.00) może być użyta na cele gromadzenia dokumentów na tutejszym terenie.

Opiekę nad tym funduszem polecam: p. Ignacemu Matuszewskiemu, p. W. Jędrzejewiczowi, p. H. Rajchmanowi, p. Franciszkowi Januszewskiemu i p. L. A. Kupferwasserowi.

*Niech Duch Wielkiego Marszałka
kieruje pracą Waszą.*

“W nas i przez nas Polska żyje...”

(—) Stanisława Siemiradzka.

Komitet Organizacyjny Instytutu na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 1943 roku przyjął powyższy zapis i ustanowił “Fundusz Wydawniczy imienia ś. p. Prof. Tomasza Siemiradzkiego”. Jednocześnie przyjęto do wiadomości rezygnację p. F. Januszewskiego jako opiekuna.

Na zasadzie zgodnej opinii członków komitetu opieki postanowiono z sum tego funduszu wydać “Wybór Pism” Józefa Piłsudskiego. Książka ukazała się w sierpniu 1944 roku.

Na posiedzeniu Komitetu Organizacyjnego w dniu 30 sierpnia przyjęto regulamin Funduszu w brzmieniu następującem:

REGULAMIN FUNDUSZU WYDAWNICZEGO IMIENIA T. SIEMIRADZKIEGO

1. Dla uczczenia pamięci i zasług, położonych przez prof. Tomasza Siemiradzkiego dla pracy nad odzyskaniem niepodległości Polski, oraz Jego działalności publicystycznej na polu historii Polski, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce poświęcony badaniu najnowszej historii Polski powołuje do życia “Fundusz Wydawniczy imienia prof. Tomasza Siemiradzkiego”.

2. Podstawę funduszu stanowi dar pani Stanisławy Siemiradzkiej w wysokości dol. 2,200.00. Pozatem fundusz składać się będzie z sum, przeznaczonych na ten cel przez Radę Instytutu, członków Instytutu oraz inne osoby lub instytucje.

3. Dla czuwania nad funduszem im. T. Siemiradzkiego ustanawia się Komisję Opieki w składzie 5 osób, której pierwszy członkowie zostają powołani z inicjatywy pani Siemiradzkiej, a następnie uchwałą Rady Instytutu.

4. Do zadań Komisji Opieki należy:

a) opinjowanie dzieł, które mają być wydane przez Instytut z funduszu im. T. Siemiradzkiego.

b) kontrola nad administracją funduszu.

5. Rada Instytutu, wysłuchawszy opinii Komisji Opieki, określa, które z zamierzonych przez Instytut wydawnictw będą publikowane z funduszu im. T. Siemiradzkiego. Wydawnictwa te będą nosiły napis: "Wydane z Funduszu Wydawniczego imienia prof. T. Siemiradzkiego".

6. Fundusz im. T. Siemiradzkiego administrowany jest przez Dyrektora Instytutu, który składa z niego sprawozdania Komisji Opieki i Radzie Instytutu.

7. Wydatkowane sumy funduszu będą refundowane z czystego dochodu, osiągniętego ze sprzedaży dzieł, wydawanych z tego funduszu.

Stan Funduszu Wydawniczego imienia Prof. T. Siemiradzkiego wynosił:

wpływy	\$2,612.50
wydatki	\$2,527.05

Pozostałość \$ 85.45

Pozatem Fundusz Wydawniczy winien jest jeszcze w związku z wydaniem "Wyboru Pism" Józefa Piłsudskiego sumę \$700.00.

W myśl p. 7 Regulaminu wszelkie wpływy pochodzące ze sprzedaży wydawnictw Funduszu są refundowane na pokrycie kosztów wydania. Wpływy ze sprzedaży "Wyboru Pism" Józefa Piłsudskiego na dzień 31 grudnia 1944 roku wyniosły \$849.50.

WYDAWNICTWA INSTYTUTU

W pierwszym roku istnienia Instytut wydał własnym nakładem 2 książki; opracowano też zbiór dokumentów Komitetu Narodowego A.P.P. i szereg sprawozdań. Wydawnictwa Instytutu są następujące:

1. "KONSTITUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ".

Wstęp i pełny tekst Konstytucji z 23 kwietnia 1935 roku.

Str. 69, cena 75 cent.

Książka ta zawiera pełny i ścisły tekst Konstytucji z 23 kwietnia 1935 roku, opatrzonego wstępem historycznym. Wstęp obejmuje zarys parlamentaryzmu polskiego poczynając od XV wieku, wyjaśnia stan prawny władz w nowopowstałym państwie polskim w 1918-19 r., przedstawia zasady t. zw. "Małej Konstytucji" z roku 1919 i Konstytucji z 17 marca 1921 roku, wyjaśnia wreszcie zasadniczy charakter Konstytucji z 23 kwietnia 1935 roku i porównuje ją z Konstytucją amerykańską.

2. JÓZEF PIŁSUDSKI: "WYBÓR PISM".

Wstęp Wacława Jędrzejewicza, przedmowa Walerego Sławka. Str. XV plus 368, 16 fotografii, 1 mapa kolorowa, skrowidz. Cena \$4.50. Oprawa według projektu Ireny Lorentowicz. Wydane z Funduszu Wydawniczego im. prof. T. Siemiradzkiego.

"Wybór Pism" zawiera 83 najważniejsze przemówienia, rozkazy, artykuły i pisma, wybrane z wielkiej spuścizny publicystycznej Józefa Piłsudskiego. Wchodzi do niej wspomnienie z pracy konspiracyjnej Piłsudskiego w szeregach Polskiej Partii Socjalistycznej, z pobytu na Syberji, rozkazy z czasów Legjonowych, wywiady i przemówienia z okresu, gdy Piłsudski był Naczelnikiem Państwa, wśród nich historyczne oświadczenia w sprawie Wilna, Litwy i Ukrainy. Odczyt o powstaniu 1863 roku, liczne przemówienia na zjazdach Legjonowych, oraz opis bitwy warszawskiej z sierpnia 1920 roku (z mapą), poglądy Piłsudskiego na sprawy ustrojowe Polski, przemówienie przy składaniu prochów Słowackiego na Wawelu i wiele innych. Specjalnie uwzględnione zostały wypowiedzenia Piłsudskiego o Stanach Zjednoczonych i Polonji oraz listy, pisane przez niego do organizacji polskich w Ameryce.

3. "OD APELU DO KONGRESU" — ZBIÓR DOKUMENTÓW KOMITETU NARODOWEGO AMERYKANÓW POLSKIEGO POCHODZENIA.

Str. 77 wielkiego formatu. Cena \$1.00.

Książka ta, wydana przez Komitet Narodowy A.P.P., opracowana została przez Instytut Józefa Piłsudskiego. Zawiera ona 36 dokumentów dotyczących najważniejszych wystąpień Komitetu Narodowego z lat 1942-44 (apele, rezolucje, depesze, przemówienia, ogłoszenia). Praca Instytutu objęła zebranie materiału i zapatrzenie go w przypisy, które wyjaśniają w jakich warunkach politycznych powstał każdy dokument.

"Zbiór Dokumentów" stanowić będzie cenne źródło historyczne dla przyszłego badacza działalności politycznej Polonji Amerykańskiej.

4. SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU OD CHWILI POWSTANIA (4 lipca 1943 roku) DO 31 GRU-
NIA 1943 ROKU (wyczerpane)

5. STATUT AMERYKAŃSKIEGO INSTYTUTU JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO POŚWIĘCONEGO BADANIU NAJNOWSZEJ HISTORJI POLSKI
(w językach polskim i angielskim) (wyczerpane)
6. SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU:
 - a) za okres od 1 stycznia do 31 marca 1944 roku
 - b) za okres od 1 kwietnia do 30 czerwca 1944 roku
 - c) za okres od 1 lipca do 30 września 1944 roku.

Sprawozdania te były odbijane na mimeografie i rozsyłane członkom Instytutu.

DOKUMENTY DOTYCZĄCE ROZBIORÓW POLSKI

Bieżące wypadki w polityce międzynarodowej, wymagające stałej obserwacji Instytutu w zakresie dokumentacji tych zjawisk, spowodowały konieczność cofnięcia się wstecz i porównania z wydarzeniami z przed przeszło 100 lat. Prace w bibliotekach okazały się niewystarczające. Postanowiono nabyć dla Instytutu fotostaty dokumentów, których znaczenie jest ważne dla badań historycznych obecnych i przyszłych. W ten sposób Instytut wszedł w posiadanie następujących dokumentów:

Korespondencja ministra Spraw Zagranicznych Anglii, Castle-reagh, z cesarzem Rosji, Aleksandrem I, w 1814 r. podczas Kongresu Wiedeńskiego w sprawie polskiej. Fotostat ten składa się z 20 fotografii wielkiego formatu, zrobionych ze starego wydania angielskiego, koszt jego wyniósł \$7.15.

Drugim dziełem, niezwykle ważnym dla badań historycznych jest Leonarda Chodźki "Recueil des traites, conventions et actes diplomatiques concernant la Pologne 1762-1862". (Zbiór traktatów, konwencji i aktów dyplomatycznych odnoszących się do Polski w latach 1762-1862). Jest to ogromny tom, liczący 1171 stron, rzadko obecnie spotykany, który zapewne z trudnością będzie mógł być znaleziony w Polsce po wojnie. Zawiera on całą korespondencję międzynarodową dotyczącą rozbiorów Polski, teksty traktatów rozbiorowych według oryginałów, listy i memorjały. Poza okresem rozbiorów obejmuje dzieło to także dokumenty dotyczące sprawy polskiej w czasie Napoleona, Kongresu Wiedeńskiego, powstania listopadowego i doprowadzone jest do r. 1862. Kapitałny ten zbiór w języku francuskim stał się niezbędnym materiałem w pracach Instytutu. Poszukiwania tego dzieła w celu nabycia na własność pozostały bez skutku, wobec czego postanowiono całą książkę sfotografować. W ten sposób uzyskano 594 fotostaty, których cena (zniżona dla Instytutu przez zakład fotograficzny Columbia University) wyniosła sumę \$151.00. Wzbogacenie Instytutu tym zbiorem materiałów stanowi wielki krok naprzód w przygotowaniu Instytutu do spełnienia zadań badawczych. Dokumenty te umieszczono w specjalnej stalowej kasetce.

PRACE NAD HISTORIĄ WOJNY W POLSCE W 1939 ROKU

W styczniu 1944 r. zgłosił się do Instytutu pułkownik sztabu generalnego armji amerykańskiej w rezerwie, G.L. McEntee, znany historyk wojskowy, autor dużej pracy o historii wojny światowej 1914-18, książki o udziale Włoch w pierwszej wojnie światowej i szeregu artykułów w pismach wojskowych. Płk. McEntee zamierza opracować historję kampanji w Polsce w 1939 roku i w tym celu nawiązał kontakt z Instytutem.

Instytut udostępnił płk. McEntee wgląd do bibliografji Instytutu, dokumentów i książek z biblioteki Instytutu. Niektóre polskie dokumenty były tłumaczone na język angielski przy pomocy Polish Information Center.

Pozatem w Instytucie wykonano szereg map i szkiców operacyjnych. Dostarczony materiał uzupełniły ustne i piśmienne wyjaśnienia dyrektora Instytutu. Można przypuszczać, że w oparciu o materiały Instytutu płk. McEntee będzie w stanie dać literaturze anglo-saskiej poważne i wyczerpujące opracowanie, dotyczące przyczyn i przebiegu wojny polsko-niemieckiej.

W dniach 8 i 9 kwietnia dyrektor Instytutu bawił u płk. G. L. McEntee pod Albany. Prace płk. McEntee posuwają się naprzód, a dwudniowa dyskusja z dyr. Jędrzejewiczem wyjaśniła wiele spraw związanych z planem książki i poszukiwaniem materiału.

FILM O ŻYCIU I ŚMIERCI J. PIŁSUDSKIEGO

Dzięki niezwyklej ofiarności członka Komitetu Organizacyjnego Instytutu, p. L. A. Kupferwassera z Chicago, Instytut otrzymał od niego w darze film długo-metrażowy dotyczący życia i śmierci J. Piłsudskiego. Film ten, dźwiękowiec o taśmie szerokości 35 mm., składa się z dwóch obrazów: jednym jest "Sztandar Wolności", drugim zdjęcia z pogrzebu Marszałka Piłsudskiego. "Sztandar Wolności" montowany był w r. 1934 w Warszawie przez Ryszarda Ordyńskiego, jeszcze za życia Piłsudskiego i demonstrowany przed Nim w 1935 r. Składa się on z oryginalnych zdjęć historycznych, dotyczących Legionów, powstania Państwa Polskiego, wojny z bolszewikami 1919-1920 r. i wielu innych momentów z najnowszej historii Polski. Jest to bezcenny zbiór dokumentalny, być może jedyny (kopje w Polsce mogły ulec zniszczeniu), który dzisiaj, a zwłaszcza w przyszłości, będzie niezwykłym dokumentem naszej historii, związanej z osobą Józefa Piłsudskiego. Obraz ten liczy około 8000 stóp długości. Muzykę do tego filmu układał wybitny polski kompozytor, Maklakiewicz.

Film obejmuje między innymi takie sceny historyczne, jak: Wybory do Sejmu ustawodawczego, Piłsudski w Sejmie, Piłsudski

i Paderewski, otwarcie Uniwersytetu w Wilnie, wojna 1919-1920: szereg scen i walk z bolszewikami, wręczenie Piłsudskiemu buławy marszałkowskiej, wyprawa kijowska: spotkanie z Petlurą w Winnicy, defilada w Żytomierzu i w Kijowie, uroczyste przyjęcie w Warszawie po zdobyciu Kijowa, wyjazd Piłsudskiego do Francji, dekoracja Focha i Petaina krzyżem *Virtuti Militari*, wręczenie *Virtuti Militari* miastu Verdun, przyjazd do Warszawy marszałka Focha, odsłonięcie pomnika Poniatowskiego, Piłsudski w Gdyni i w hutach śląskich, Piłsudski na zjazdach legionowych i rewjach wojskowych, święto kawalerji w Krakowie.

Drugim obrazem jest film przedstawiający oryginalne zdjęcia z pogrzebu J. Piłsudskiego w Warszawie (Belweder, katedra św. Jana, pochód przez miasto, rewja na polu Mokotowskim), przejazd pociągu do Krakowa i pogrzeb na Wawelu.

Film ten liczy około 3000 stóp długości.

Po otrzymaniu od p. L. A. Kupferwassera tego niezwykle cennego daru, którego wartość wynosiła przed kilku laty \$2,800, Instytut zorganizował wyświetlenie filmu w specjalnym studio, zapraszając polskich znawców sztuki filmowej, w osobach autora filmu, R. Ordyńskiego, p. Bejtłina, kierownika biura filmowego w Polish Government Information Center, i p. Gantkowskiego, znanego polskiego reżysera filmowego. Podczas wyświetlania fachowcy ci stwierdzili, że film jest w całkowicie dobrym stanie i przedstawia ogromną wartość dokumentu historycznego.

Instytut J. Piłsudskiego zatroszczy się o odpowiednie przechowanie tego filmu, a na tym miejscu składa serdeczne podziękowanie p. L. A. Kupferwasserowi za cenny dar i zrzeczenie się na rzecz Instytutu wszelkich pretensji do dochodów, jakie Instytut mógłby czerpać z eksploatacji tego filmu.

SPRAWY ADMINISTRACYJNE

CZŁONKOWIE INSTYTUTU:

Instytut liczy ogółem 97 członków, z tego 2 honorowych, 3 dożywotnich, 8 wspierających, 1 korespondent i 83 zwyczajnych.

Jeśli chodzi o miejsce zamieszkania członków Instytutu, to najwięcej pochodzi z New Yorku (35), następnie z Detroit (25), Filadelfji (12), Chicago (9), Cleveland (4). Inni członkowie są rozproszeni po różnych miastach Stanów Zjednoczonych. W Anglii przebywa 3 członków, w Kanadzie 1.

PERSONEL INSTYTUTU w roku 1944 składał się z:

Dyrektora Instytutu, b. ministra Wacława Jędrzejewicza
Sekretarki biura, p. Haliny Wierzyńskiej (od 6 listopada 1944)
Bibliotekarki, p. Pauline C. Ramsey.

Pozatem w pierwszym półroczu 1944 roku bezinteresownie pracowała w biurze Instytutu p. Halina Matuszewska.

P. Wierzyńska pracuje w biurze codziennie przez pół dnia, p. P. C. Ramsey, bibliotekarka, zatrudniona jest przez Instytut dorywczo wieczorami poza godzinami swej pracy w Columbia University Library.

LOKAL INSTYTUTU.

Wobec szczupłości zajmowanego lokalu i potrzeby większego pomieszczenia zwłaszcza na bibliotekę Instytutu, postanowiono wynająć nowy lokal w tym samym budynku lecz na innym piętrze (15 East 22nd Street, Room 50, tel. GR 5-6766). Lokal ten składa się z dwu pokoiów i narazie wystarcza na potrzeby biura.

ZNAK INSTYTUTU.

Na wszystkich wydawnictwach Instytutu drukowany będzie znak Instytutu, wzorowany na znaku Obozu Polski Walczącej w Kraju. Przedstawia on otwartą księgę Konstytucji z datą 23. IV. 1935, buławę marszałkowską skrzyżowaną z liściem wawrzynu oraz litery I.J.P. (Instytut Józefa Piłsudskiego).

KORESPONDENCJA.

W ciągu 1944 roku Instytut wysłał 505 listów i 857 druków, nie licząc rozesłania wydawnictw w paczkach i indywidualnie. Ponadto wysłano szereg komunikatów do prasy informujących o działalności Instytutu lub jego wydawnictwach.

DARY I OFIARY

Pierwsze miesiące działalności Instytutu wywołały bardzo duży oddźwięk wśród społeczeństwa polskiego w Ameryce. Prawie codziennie wpływają do Instytutu dary w postaci książek, pism, wycinków, map, fotografii i t. p., dotyczących historii Polski lat ostatnich lub historii emigracji. Ta szczerą i ofiarną reakcją opinii publicznej jest najlepszym sprawdzianem potrzeby tego rodzaju instytucji, jak Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Wiele osób, sądząc z otrzymywanej korespondencji, poczuło, że może w bezpieczne ręce i we właściwe miejsce przekazać swe zbiory, listy, książki i pisma, które częstokroć leżały bezużytecznie, zapomniane przez właściciela, niedostępne dla osób, badających nasze dzieje.

Potwierdzając każdorazowo odbiór nadesłanych materiałów, Instytut na tem miejscu raz jeszcze dziękuje wszystkim, którzy przyczynili się do wzbogacenia archiwum Instytutu i jego biblioteki. i prosi gorąco o informowanie innych o istnieniu Instytutu i kierowanie tam wszelkich materiałów, jakie dla historyka mogłyby być pożyteczne.

Pozatem wiele materiału przybyło do nas z Anglii i Palestyny.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1944 r. wpłynęły do Instytutu następujące dary, które podajemy w alfabetycznym porządku ofiarodawców:

Barański Wład. (Buffalo, N. Y.): 6 fotografii, dotyczących osoby Marsz. Piłsudskiego i jego rodziny do przefotografowania. Oryginały zwrócono ofiarodawcy.

Belgian Information Center (New York): wiele własnych wydawnictw i stałe nadsyłanie biuletynów.

Bezimiennie: \$178.00.

Bezimiennie: \$76.00.

Birkenmayer A., dr. (Ottawa): 10 książek i broszur.

Bochiński F. (Detroit): \$1.00.

Burchacka Katarzyna (Filadelfja): \$20.00 na Fundusz Wydawniczy.

Chodacki Marjan (New York): film obejmujący 800 zdjęć wojska polskiego z przed wojny, 14 zeszytów "Bellony" z r. 1941-42, 2 książki, broszury i pisma.

Cytacki W. (Detroit): Karykaturę J. Piłsudskiego.

Dodatko J. Z. (Detroit): dokumenty z 1920-22 r., 2 broszury, cenne listy (m. in. Wacława Sieroszewskiego oraz materiały do Krzyża Legjonowego w Ameryce), wycinki z dawnej prasy, w tem dużo materiałów o K.O.N., 2 książki, pisma, dokumenty, pamiątki.

Dwornicki P. (Detroit): pisma i dokumenty.

Fabierkiewicz Sabina (Filadelfja): \$10.00 na Fundusz Wydawniczy.

Redakcja tygodnika "Free Europe" w Londynie: pełne roczniki pisma od 1940 r. do obecnej chwili.

Gołębiowski J. (Schenectady, N. Y.): 1 książka, kilka pism, wycinki, fotografie.

Januszewski Fr. (Detroit): 3 numery prasy warszawskiej z 30 i 31 sierpnia 1939 r.

Jędrzejewicz W. (New York): wiele dokumentów i map.

Klingsland Z. (New York): wiele pism polskich z Londynu i Palestyny.

Kogut H. (Detroit): 1 książka, 17 numerów "Tygodnika Ilustrowanego" z 1920 r., szereg oddzielnych pism.

Komitet Narodowy A.P.P., Zarząd Główny: prenumerata szeregu pism do dyspozycji Instytutu, oprawne komplety "New York Times'a", 6 książek.

Komitet Narodowy A.P.P., Okręg I, Detroit, Mich.: prenumerata 2 czasopism i przesyłanie ich do Instytutu.

Kotowa Irena (Chicago): 2 książki.

Kozłowska Marta (Union City): 12 książek.

Kulpiński P. i F. (Filadelfja): \$50.00 na Fundusz Wydawniczy, 10 tomów "Tygodnika Ilustrowanego" z lat 1918, 21, 29, 30 i 31 (w tem 8 oprawnych) oraz oddzielne zeszyty.

Kupferwasser L. A. (Chicago): około 12,000 stóp filmu dźwiękowego o życiu i śmierci J. Piłsudskiego, 183 książki i broszury, 1 płytę z przemówieniem politycznym, fotostaty dokumentów, album wycinków dotyczących J. Piłsudskiego, komplet "Trybuny" z 1920 r., 2 mapy, wiele kompletów pism, fotografie, odznaczenia, statua J. Piłsudskiego.

Łopatkiewicz K. (Filadelfja): \$25.00 na potrzeby Instytutu.

Małek A. S., dr. (Pittsburgh): \$10.00 na potrzeby Instytutu.

Matuszewski I. (New York): 55 książek, bardzo wiele brzusur, pism, dokumentów i ulotek.

Miller A. (New York): 3 książki.

Muzeum Polonji (Chicago): 1 książka.

"Nowy Świat" administracja: 3 roczniki oprawne "Nowego Świata" z roku 1942-44 (depozyt).

Polish Government Information Center (New York): wiele wydawnictw, pism z Angli i Palestyny, książek, broszur, czasopism i stałe nadsyłanie swych biuletynów.

Polski Instytut Naukowy w Ameryce (New York); biuletyny i wydawnictwa.

Przybyłowski-Prebol B. (Elizabeth, N. J.): 3 roczniki oprawne "Tygodnika Ilustrowanego" z r. 1909, 1912 i 1913, 2 roczniki "Przedświtu" z r. 1910 i 1911 (oprawne), 5 tomów oprawnych "Sfinksa" z 1912-13, 7 książek, wiele zeszytów "Poland", listy i fotografie.

Rabtewiczówna A. (New York): 4 numery różnych pism.

Rajchmann Floyar H. (New York): 35 książek i broszur, wiele dokumentów, listów, ulotek, fotografii, wycinków.

Rajchmanowa Zofja (New York): Albumowe wydawnictwo M. Lepeckiego "J. Piłsudski na Syberji".

- Ramsey P. C. (New York): 6 książek i oprawa do zbioru artykułów I. Matuszewskiego.
- Rathaus R. (New York): 1 książka.
- Reclaw A. (Detroit): 38 numerów "Wiści" z lat 1914, 15, 16, 1 książka.
- Reclaw A. i Maziejko S. (Detroit): 3 oprawne komplety "Wiści" z lat 1916, 17, 18.
- Rucker Z. (New York): szereg pism z Bliskiego Wschodu.
- Rudziński J. (7 lat): \$1.00 na Fundusz Wydawniczy.
- Sampoliński J. (New York): 1 fotografia adresu złożonego Józefowi Piłsudskiemu.
- Siemiradzka Stanisława (Cleveland): \$2,300.00 na Fundusz Wydawniczy. W związku z powyższem Instytut wydał specjalny komunikat, zamieszczony w prasie polskiej, w którym dziękuje szlachetnej ofiarodawczyni za popieranie naszej instytucji. Szereg pamiątek.
- Starczewski Walery (New York): 7 książek (m. in. 1-sze wydanie J. Piłsudskiego "22 stycznia 1863 r."), oraz Traktat Wersalski w trzech językach, 5 notatek biograficznych i jeden numer pisma.
- Stawski K. (New York): \$25.00 i bezpłatne wydrukowanie 400 egzemplarzy "Statutu" Instytutu.
- Strzetelski St. (New York): 6 zeszytów "Bellony", 2 dokumenty.
- Sypniewski K. (Pittsburgh): \$10.00 na Fundusz Wydawniczy.
- Tarnowski A. (Washington): "Pisma Zbiorowe" Józefa Piłsudskiego wyd. 1937 r., 10 tomów, 1 książka.
- Tebinka Z. mjr. (New York): Atlas Polski z 1680 r.
- Umiasztowski R. (W. Brytanja): 2 książki przez siebie napisane o kampanji polskiej w 1939 r.
- Walczak J. (New York): fotografie J. Piłsudskiego.
- Weclaw M. (Chicago): 38 broszur i pism.
- Węgrzynek M. F. (New York): 1 książka.
- Wierzyński K. (New York): wiele pism polskich wydawanych na emigracji.
- Zalewski por. (Kanada): 3 fotografie Wojska Polskiego w Rosji.
- Znamięcki A. (New York): bilet wizytowy J. Piłsudskiego i podziękowanie Marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej za kondolencje.

SUMMARY OF THE REPORT FOR 1944
HISTORY OF THE JÓZEF PIŁSUDSKI INSTITUTE
IN WARSAW AND AIM OF THE JÓZEF PIŁSUDSKI
INSTITUTE IN AMERICA

*(Address of the Director, W. Jędrzejewicz at the General
Assembly of Members on October 14, 1944)*

An Independent Poland was resurrected during the historic troubled years of World War I, as a result of the battle for independence which began long before with the uprising of 1863, continuing through November 11, 1918 when her independent status was assured. But this did not bring with it a cessation of effort because the Polish nation then had to strengthen its independence and put its internal affairs into order. All this period, from the end of the 19th century on up to 1935, is the period of modern Poland and is inseparably associated namely with one person: Józef Piłsudski. It was he who played the leading role during this time; his influence on the course of events was so great and his part in the happenings of this time so conspicuous that truly we can consider this period of Polish history as the Józef Piłsudski era.

Piłsudski was a historian and like all historians he searched for the truth. As is often the case truth is hidden away in a maze of confusion and falsehood. Piłsudski was well aware of this as we can see upon reading the following quotations:

“The activities of the Polish Legions will attract the attention of future historians because they form an essential part in the history of the Poles during the period of their uprising and at the time of the resurrection of Poland as a free and independent state. It is a fact that some of our own people differed with the Legions and, unfortunately, to strengthen their arguments they very often chose to debase the activities of the Legions in their documents, narratives and various writings by the means of twisting or misinterpreting the truth. This is not so important at present but these writings can easily lead future historians astray. So, I hope that you, my colleagues, will choose to contribute through your writings to the elucidation of historical truth.”

“There is no limit to the amount of falsehood and fabrication in Poland, I was once chief of the state; I was forced to

preside over many discussions and each record of these sessions has been shamelessly falsified... With such steady falsification it is possible to discolor the truth and I want to warn you, my dear Legionnaires: Record the historical truths yourselves because otherwise historians will find only worthless writings. That is why I caution you."

It was clearly evident that an organization was needed which would be responsible for the searching and recording of the true history of modern Poland. It is true that history cannot be written while it is happening but must be written after a perspective of several years. However, it is possible at the time to collect and arrange materials so that they will be available to historians at the proper time.

With this in mind the "Instytut Badań Najnowszej Historji Polski" (Institute for Research in the Modern History of Poland) was founded in Warsaw on March 1, 1923. In 1936 its name was changed to "Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historji Polski" (Józef Piłsudski Institute for Research in the Modern History of Poland). It had a great collection of archives including all sorts of materials, some extremely valuable, relating to Poland's battle for independence. Besides this it had a large library, it organized lectures, conducted meetings and discussions and compiled bibliographies and catalogs.

One of the methods of establishing historical facts was to refer to a participant or witness of events and record his observations. This writing could be done by the participant himself or by a member of the Institute based on the observations of the participant. Then, upon comparison of several such reports, an accurate record of events could be established.

The Institute published many books including two editions of Piłsudski's writings (10 volumes each). Its organ was "Niepodległość" (Independence) of which 19 volumes were published.

The work of the Institute ceased with the outbreak of hostilities in 1939. The Germans destroyed the archives and collections and left, as far as we know, nothing of the organization whose aim it was to establish and record historical facts about Poland.

The Józef Piłsudski Institute in Warsaw was named after the man who so dominated the modern Polish scene. Its aim was the historical coverage of the Piłsudski era, but this era did not end with Piłsudski's death on May 12, 1935 because even after his death he continued to dominate the Polish scene. Piłsudski once said of the famous Polish poet Słowacki: "There are people and their works so strong and so powerful that they live even after death and continue to influence our lives". This same is true of Piłsudski himself. The Piłsudski era continues and even today, during this terrible ordeal, it gives, in the figure of Marshal Piłsudski, the strength and courage to endure; it shows us the right road to follow and it offers faith in a final victory.

When the Warsaw Institute was destroyed by German bombs an attempt was made to found a similar organization here in America.

Particularly among Polish Americans but also among Polish refugees were found people both willing and generous. So on July 4, 1943 the Józef Piłsudski Institute of America was founded. It is an American organization and according to American law contributions to it are deductible from taxable net income.

The aims of the Józef Piłsudski Institute of America are: Collection, housing and study of documents relating to the history of Poland during recent times (From 1863); Creation of a library and archives of historical writings; Publication of works pertaining to the history of Poland of this period; Promotion of studies in this field; Establishment of a scholarship fund for research work; Organization and presentation of lectures; Collection of materials to aid in the post-war reconstruction of the Józef Piłsudski Institute in Warsaw.

This program was put into effect during the first year of the Institute's existence, thanks to generous donations of both money and documents. Financial donations were many, cumulatively amounting to over \$10,000. The documents, books, photographs etc. which were donated served to establish the archives and a library of many volumes, some of which are indeed rare items. As a result of careful work on this material, it has been recorded, classified and cataloged; a library has been organized; catalogs have been made; a bibliography has been compiled. Thus we have the groundwork set up for a workshop in historical research.

Although the Institute has been in existence for only a year it has already published two titles:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polski (Constitution of Poland)

Wybór Pism Józefa Piłsudskiego (Selections from Józef Piłsudski).

In addition the Institute has compiled and edited "Zbiór Dokumentów Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia 1942-1944" (Collection of Documents of the National Committee of Americans of Polish Descent) published by that Committee.

Because of the war it is a little difficult to collect, study and publish materials. This much, however, can definitely be said of the Institute: It is now organized, it has a fine membership of people who understand the necessity for just such an organization, and it has published its first books.

And for the future?

Because of the devastation of the capital of Poland in the summer of 1944 and the destruction of what remaining documents there were concerning our history it is our obligation, now more than before, to make an even greater effort to collect the historical materials which may be found in other countries.

The Józef Piłsudski Institute of America hopes to promote the cause of Polish culture in this country. By this means the Institute wants to watch over and defend that which is most dear to the Polish heart — the history of the Polish nation. This is a simple aim — but also a very great one. Would that we could find as many people as possible who will understand the need for it and will make every effort to realize its fulfillment.

TRIBUTE TO MEMBERS DECEASED DURING THE YEAR

During the year the Institute suffered the loss, by death, of two outstanding members.

On October 5, 1944 Mrs. Stanisława Siemiradzka, a life member of the Institute, died in Cleveland. She was the widow of Professor Tomasz Siemiradzki, and both she and her husband worked hard for the cause of Poland.

Maximilian F. Węgrzynek, a founder and sustaining member of the Institute died in New York on November 8, 1944. He was one of the active leaders in Polish-American circles: he was publisher of the Polish newspaper "Nowy Świat", president of the National Committee of Americans of Polish descent, president of the Coordinating Committee of American Polish Associations in the East, and vice-president of the American Polish Congress.

Both of these members were imbued with the desire for a free and independent Poland and for this reason they gave strong support to the Institute and its work. Their going is indeed a great loss to the Institute.

MEETINGS

During the year there were three meetings of the Board and one of the General Assembly of members.

At the meeting of the Board on August 30, 1944 the director presented his report and the program for the following year. There was a discussion about the care and storage of the Piłsudski film, gift of Mr. L. A. Kupferwasser. The statute for the Publications Fund set up in memory of Professor Tomasz Siemiradzki was approved. New members were voted upon and accepted; proposals for future publications were discussed; and a decision was made to call a General Assembly of all members on October 14, 1944. They elected as honorary members of the Institute: Mme. A. Piłsudska, widow of Marshal Piłsudski; and General K. Sosnkowski, former commander-in-chief of the Polish Army. The General Assembly also approved certain changes in the statute, and elected a Board for the year 1945. At this meeting too the director gave a talk on the aims of the Institute. (see p. 43)

On December 13, 1944 a meeting of the Board and members living in and near New York was held for the purpose of greeting General K. Sosnkowski, former commander-in-chief of the Polish Army and an honorary member of the Institute. (see p. 47)

The Board met again on December 29, 1944. At that time Mr. W. Jędrzejewicz was reappointed director of the Institute for another year; new members were voted upon and accepted; and the program of the work of the Institute was discussed.

SPECIAL MEETING OF THE BOARD IN HONOR OF GENERAL K. SOSNKOWSKI

A special meeting of the Board was called on December 13, 1944 for the purpose of greeting General Kazimierz Sosnkowski, former commander-in-chief of the Polish Army, who had just arrived in New York. This meeting was also attended by members living in and near New York. The Institute was further honored by the presence of Jan Kucharzewski, former premier of Poland, now president of the Polish Institute of Arts and Sciences in America; and, Professor Oskar Halecki, director of the Polish Institute of Arts and Sciences in America.

A tribute was first offered in memory of a recently deceased member, Maximilian F. Węgrzynek.

Then President Łodziński greeted General Sosnkowski with the following words:

Greetings Extended to General Kazimierz Sosnkowski by President Łodziński

My Dear General:

I fear that I shall not be up to the difficulty of my undertaking and that I shall not greet you in such words and with such a speech as one of your high standing deserves. But this is not entirely my fault. I, a business man, was elected president of an institute of historical research, instead of some professor, so that if I don't fulfill my task properly, it will be the fault of the entire organization.

I did not study in universities, nor did I develop my heartfelt feelings for Poland in any educational institutions; I attended the "uczyliszcza" (a Russian elementary school) and my sentiment for Poland I derived from other sources. One of these sources, from which I learned much, is as follows:

When I was 11 years of age I went with my father to visit my uncle. As we were driving through the village of Mieczewnice, near Kalisz, in the county of Skupiec, we passed through a forest of birch trees. Along the edge, at the meeting of two roads, I noticed a large tomb and a small one, and in front of these was a cross with the outstretched Jesus. I was struck by this and I asked my father the meaning of it. He answered that those who had fought in the uprising of 1863 were buried in the large tomb and their leaders were buried in the small one. This information had such a great effect on me that I took off my cap and began to pray "Everlasting peace grant unto them", but then I stopped because I realized that such people were saints and were in heaven, and instead I whispered "Dear God, return to us the independence of our country."

The sensation which I experienced then has never left me. It has followed me everywhere. That happened about 50

years ago and about 5,000 miles away and yet neither time nor distance have erased the memory.

I want to tell you, my dear General, that that same feeling which I experienced at the graves of those dead heroes is with me today in the presence of you, a living hero.

With my love of Poland, nurtured at the breast of a Polish mother, and with my strong Polish sentiment, acquired at the graves of the Polish heroes, I greet you, my dear General, I greet you as a symbol of Polish heroism and bravery.

I take great pleasure in welcoming you as a member of our organization, founded in the name of the greatest Pole of recent times, Józef Pilsudski, whose constant comrade-in-arms you were.

Now, my dear General, allow me to invite those present to arise and greet you.

*Speech Delivered by I. Matuszewski, Vice-President
of the Institute*

General Sosnkowski, President Łodzieski, Ladies and Gentlemen:

On such a special occasion as this one when General Sosnkowski is among us, I feel that in discussing the topic of the day: The Plan of the Work of the Institute, we should not limit ourselves to the work in the immediate future. Hence I have asked permission to say a few words about the aims we are trying to achieve.

History and books, books and history. The very life of a people depends on the fact that there is a conscious endeavour to link into one the efforts of all generations, uniting the living and the dead into one complete whole. There is no people without its history. But there is no history unless recognition is given to heroism and toil, to victory and defeat; there is no history if the work of blood and sweat are forever forgotten. History is made and a nation develops as, first, oral legends, and later written books, assemble the common efforts, miseries and joys of a people, uniting into one everlasting whole those who are gone, those who are here, and those who are yet to come.

Today, my dear General, at this occasion created by your presence, we see in you the embodiment of our hopes and longings for Poland's past, present, and future — so, it is at this time that we must state as simply as possible what we understand to be our modest, almost imperceptible and, at the same time, very important task. Others do great things — we want to do whatever we can in order to make lasting what they have gained through battle and pain.

Daily Poles are dying for their freedom and there is no urn into which to gather their remains for historical keeping. Likewise, their deeds grow day by day, and there is no one to

carve them into the marble of history. Not only the great deeds of today, but also those of the past seem to be disappearing in the fires of this war. Even truth is disappearing, and along with the smoke from twice burned Warsaw, the wind is dispersing the last traces of that superhuman greatness which offered up these burnings of Warsaw on the altar of sacrifice, only to be itself consumed by these same fires.

The truth about Poland is also disappearing in the smoke over Poland, and in its place we have lies: these lies approach from without, from the east, from the west, from the armies which, while fighting against each other, continue to fight also against Poland; then too, lies come from the inside, like a thief, furtively to snatch the sceptre of the Jagellonian dynasty from the hands of the great people — only to give it over to small and petty people.

These lies are trying today to make cowards out of heroes, to convince the Polish people that heroism is only empty folly; they are trying to besmirch our past and to kill our future.

In your presence, my dear General, I want to state that that which unites us here in a common effort is, above all, a determination to fight against lies which follow in the tracks of Polish soldiers all over the world like an angry shadow, spoiling every triumph, even when attained at a great sacrifice. Today, then, I feel obliged to give oral testimony to the truth which has so many times already been given in history books.

The path of history runs straight to victory only if blood has not been shed in vain. If Poland was victorious in World War I — in spite of the predictions of some warped minds — it was so because Poland, at that time, gave Józef Piłsudski supreme authority over Polish lives. She gave him this authority because she knew that he would not allow Polish lives to be used outside causes.

Today, my dear General, when you are no longer in command of the Polish Army — that part fighting in the open as well as that part fighting underground — I do not hesitate to admit that I am anxious and afraid. We know, that you were relieved of your command only because you insisted that the battles of the Polish soldiers be not fought in vain.

Not only our voices, feeble as they are, but the voice of history itself in all our history books, instruct us today to demand and claim — if Poland is to be free — that you be given the command of that which is so very important, that into your hands once more be placed your inheritance from Józef Piłsudski: supreme authority over Polish lives.

Address of General Kazimierz Sosnkowski on the Purposes and Aims of the Józef Piłsudski Institute of America

I felt greatly honored to be named an honorary member of the Józef Piłsudski Institute of America. Speaking to you now in the capacity I should first like to say that those who founded the Józef Piłsudski Institute of America, continuing

the work of the Warsaw Institute, have made a very wise, useful and appropriate move.

My good friend Colonel Matuszewski has just spoken to you about books, deeds and the bloody sacrifices of generations. My generation, and yours too, is living during extremely unquiet times, amid continuous upsets and world shaking events, during times when nations and states arise, disappear and spring up again and the face of the world undergoes drastic changes. A great historical film is being unreeled before our eyes at a dizzy speed hithertofore unknown. Astounding historical events occur one right after another in a short space of time and we try to follow along an unknown road marked by streams of blood, ruins of destroyed cities, disintegrated national cultures, sufferings of millions of people, and demolished homes; amidst personal dramas of such great agony and strain that, it would seem, the limits of endurance should long ago have been reached. And yet, amid all the tempest, like in the center of a cyclone, thrown about by the gale and waves, sails the ship of state — Poland — a magnificent country which has suffered much; a very noble country and one which perhaps has made the greatest contribution to the cause of humanity during this war, and yet one so often and so deeply wronged; a country of iron will, of a flaming and unextinguishable desire to carry on and by dint of fighting to gain for herself a successful future as an independent state.

As I look back on my life I can see two or three revolutions and a combined twelve years of war. Here in this hall are old friends of mine and comrades of war who had to bear the same lot as I and are still doing so. I well remember when Poland was in bondage and the years of her battle for independence; I remember the triumph and joy of regained freedom, the years of zealous and passionate work on the building of the reborn Polish state, the pain and sorrow at the loss of this freedom; and now, today, again we must fight for independence, living through a period which is perhaps the most difficult in the annals of Polish history.

I remember that a number of years ago, after the battle for independence and after the victorious war of 1920, Marshal Józef Piłsudski often urged us, his closest co-workers, to historical work — to write memoirs and to collect historical materials. He emphasized that it was the duty of our generation to gather documents, thereby making it easier for future generations to find and establish historical truths, unhindered by prevailing passions. Józef Piłsudski himself wrote very much, thus setting us a matchless example.

With this thought in mind and in the spirit of his ideas the Institute for Research in the Modern History of Poland was founded.

It is a good thing, a very good thing, that the work of this Institute is now being undertaken anew. It may be that it is

needed more than ever today when clandestine agents of all kinds are trying to undermine Poland's independence. Today, more passionately than ever, foreign evil forces are trying to hide, twist, falsify or destroy the true history of fighting Poland; they are acting perfidiously and with a cold calculation to deprive the Poles of their independent status. These foreign evil forces unfortunately often work hand in hand with petty people of Poland, people who are stupid and thoughtless, and who, for trifling and fleeting gains do not hesitate to belittle the worth of the nation in the eyes of outsiders. We know for example how widely this suicidal and disgusting habit of belittling and even disgracing all Polish accomplishments of 1921-1939 prevailed in Poland. We know very well how often critics of our past, wanting to strike at political parties or political personalities which they do not like, actually strike at Poland herself and her good reputation.

There is still another reason why I consider this founding of the Józef Piłsudski Institute as something very worth-while. I have in mind the destructive blows which those who have been occupying our country have dealt on our culture. Much has been destroyed and plundered; public libraries and archives, private libraries and collections are gone. Many books, manuscripts and cherished keepsakes have disappeared along with their owners. It is indeed hard to imagine how little is left of all this in Poland.

In connection with what Colonel Matuszewski said so well and so profoundly I want to explain in a few words my understanding of the purpose and aims of the Institute at present. I think that the aims deal with 1) the reconstructive, 2) the current, and 3) publishing.

As for the reconstructive the aim is to gather and collect materials which have almost certainly disappeared from Poland. These materials should include the period of the battle for independence from about 1900 to 1920 and the period of the independent Polish state from 1920 to 1939. The second aim refers to the collection of documents and materials pertaining to the period beginning with 1939 and continuation. The third aim deals with the publishing of synthetic works, particularly those I think dealing with the period from 1939 on.

None of this, my friends, can be realized without the means and help of people like you. Hence, among all the contributions made to the cause of Poland by Polish Americans is this zone: that they made possible the founding of this Józef Piłsudski Institute of America.

Yesterday I visited the Institute and profited of the occasion to obtain much exhaustive information from my old friend, Minister Jędrzejewicz. I was very moved, and pleasantly so, by how much has been done in such a short time and with comparatively small means. It is indeed just the beginning; and the realization of the whole program will call for an expansion of the work and bounds of the Institute.

Thanking you very warmly and acknowledging for our fellow-countrymen through President Łodzieski all that you have done I am deeply confident that the Institute will be assured of the continued support of Polish-Americans to the extent of making possible the fulfillment of its outlined aims.

Last of all allow me to wish both the president of the Institute, Mr. Łodzieski and the director, Minister Jędrzejewicz, my most heartfelt greeting: Good luck in your future work.

SPECIAL PROJECTS

ARCHIVES: The Archives of the Institute are divided into the following groups: 1) historical materials: a) personal and b) problems and facts; 2) newspaper clippings; 3) photographs; and 4) activities of the Institute. This material is all classified and available for use at any time.

BIBLIOGRAPHY: A comprehensive bibliography of the history of Poland during the last 40 years is being compiled by Miss Pauline C. Ramsey, librarian at Columbia University Library. This bibliography is on cards and is divided into two parts: 1) author, and 2) subject. It contains references to books mainly in the Library of Congress in Washington and Columbia University Library and New York Public Library in New York City. On December 31, 1944 it consisted of 2,980 entries. The Institute hopes to publish this bibliography in English during 1945 and as such it will be an invaluable help to historians working on the recent history of Poland.

LIBRARY: The library consists of 767 titles, most of which have been donated to the Institute. All the books have been cataloged and are arranged on shelves so that they are readily accessible to users. In this collection is a photostat copy of "Recueil des traites, conventions et actes diplomatiques concernant la Pologne 1762-1862", by Leonard Chodźko (Comte d'Angeberg) which was purchased during the year. There are also many valuable items among which are first editions of Józef Piłsudski. The library is especially rich in material pertaining to the German campaign in Poland in September 1939 and to World War II in general. Complete files of numerous newspapers and magazines for recent years are also on hand. Truly the library contains a wealth of material for the research worker.

PUBLICATIONS FUND ESTABLISHED IN MEMORY OF PROFESOR T. SIEMIRADZKI

This fund was set up by his widow Mrs. Stanisława Siemiradzka "in memory of the 50 years of effort put forth for the cause of Poland in the United States by my husband Professor Tomasz Siemiradzki". Mrs. Siemiradzka donated \$2,300 and with

donations of others the fund has collected \$2,612.50. The use of this fund is governed by rules which have been set up by the Board of the Institute and the decision as to the publishing of titles and the spending of money is in the hands of a special committee. It was with money advanced from this fund that the Institute was able to publish its "Selections from Józef Piłsudski."

PUBLICATIONS OF THE INSTITUTE

In the little more than one year of its existence the Institute has published the following:

1. "KONSTITUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ" — (Constitution of the Republic of Poland)
Introduction to and complete text of the Constitution of April 23, 1935. 69 p. 75c.

The historical introduction sketches Polish parliamentary government from the 15 century up to the ratification of the Constitution of April 23, 1935, comparing it with the Constitution of the United States.

2. JÓZEF PIŁSUDSKI: "WYBÓR PISM" (Selected Works)
Introduction by Waclaw Jędrzejewicz, preface by Wale-ry Sławek. xv, 368 p. 16 photographs. 1 colored map. Index. \$4.50.

This collection contains 83 of Piłsudski's more important articles, letters, commands of the day and speeches covering his conspiratorial activities with the Polish Socialist Party, his exile to Siberia, his orders to the Polish Legion, his speeches while chief of State and his views on Wilno, Lithuania and the Ukraine; also a treatise on the uprising of 1863 and an account of the Battle of Warsaw of August 1920.

3. "ZBIÓR DOKUMENTÓW KOMITETU NARODOWEGO AMERYKANÓW POLSKIEGO POCHODZENIA" (A collection of the written materials of the National Committee of Americans of Polish Descent) 77 p. \$1.00.

Although published by the National Committee of Americans of Polish Descent this book was compiled and edited by the Józef Piłsudski Institute of America. It contains 36 of the more important appeals, resolutions, dispatches, speeches and proclamations of the National Committee of Americans of Polish descent during 1942-44. This book is excellent source material for research work.

4. STATUTE OF THE JÓZEF PIŁSUDSKI INSTITUTE FOR RESEARCH IN THE MODERN HISTORY OF POLAND.— (In Polish and English).

5. REPORT OF THE INSTITUTE FROM ITS BEGINNING TO DECEMBER 31, 1943.
6. REPORTS OF THE INSTITUTE:
 - a) January 1 to March 31, 1944.
 - b) April 1 to June 30, 1944.
 - c) July 1 to September 30, 1944.

SPECIAL EXHIBITION OF BOOKS

For the members attending the General Assembly on October 14, 1944 a special exhibition was arranged of some of the more important books in the Library of the Institute. Among the books exhibited were:

Several books by Józef Piłsudski including a copy of his first book "Bibula" published in Kraków in 1903.

Publications of the Józef Piłsudski Institute in America.

Books about the German campaign in Poland in September 1939 (in various languages).

Documents relating to the partitions of Poland in the 18th century. (photostat copy, in French).

Books about the Russian occupation of Lwów during World War I and World War II: 1914-15 and 1939.

LECTURES AND CONFERENCES

With due regard to collaboration with similar already existing organizations the Institute has actively participated by attending conferences and giving lectures.

On December 29 and 30, 1943 the Director of the Institute, W. Jędrzejewicz, attended the conference of the Committee on Emigration of the Polish Institute of Arts and Sciences in America which took place in New York. The theme of this conference was the Polish emigration in the United States.

On February 22, 1944 the director attended a conference arranged by the Polish Institute of Arts and Sciences in America on the post-war rebuilding and reconstruction of libraries in Poland.

Besides these activities the director of the Institute gave a total of 18 lectures in the East on various phases of the modern history of Poland.

HISTORY OF THE WAR IN POLAND IN 1939

In January 1944 Colonel Girard L. McEntee, U. S. Army Reserve, well-known author of a history of World War I, came to the Institute for help with a book he was writing on the German Campaign in Poland in 1939. The Institute has helped him by giving him access to its bibliography, lending him books, and translating some materials into English for his benefit. Colonel McEntee has been very busy on his book and we feel confident that his history will be a very valuable and worthwhile contribution to the English literature on this specific phase of the war and on Poland's participation in World War II in general.

JÓZEF PIŁSUDSKI FILM

Mr. L. A. Kupferwasser of Chicago kindly donated to the Institute a 35 mm. documentary film of the life and death of Józef Piłsudski. It is a priceless possession of the Institute because as historical material it cannot be surpassed and also because it may be the only one of its kind in existence since copies formerly in Poland may have been destroyed. In all it is about 11,000 feet in length. The Institute wishes to take this opportunity to thank Mr. Kupferwasser and to assure him that the Institute is taking steps for storage of the film and for presenting it to the public at a future date.

ADMINISTRATION OF THE INSTITUTE

Director — Wacław Jędrzejewicz; Office Secretary — Mrs. Halina Wierzyńska (from Nov. 6, 1944); Librarian — Miss Pauline C. Ramsey. During the first half of 1944 Mrs. Halina Matuszewska voluntarily donated her services by working part-time in the office. Mrs. Wierzyńska works in the office half-time and Miss Ramsey works for the Institute evenings after she has finished her day work at Columbia University Library.

The office of the Institute is now located at 105 East 22nd St., Room 50, Tel. GR 5-6766.

The Institute has 97 members, according to the following categories: 83 regular members; 8 sustaining members; 3 life members; 1 corresponding member; and 2 honorary members.

For Financial Report of the Institute see p. 56, 57.

The Institute wants to remind the reader that, according to the Treasury Department's Office of Commissioner of Internal Revenue "...contributions made to it (the Institute) would be deductible by the donors in arriving at their taxable net income in the manner and to the extent provided by section 23 (o) and (q) of the Internal Revenue Code".

ZESTAWIENIA KASOWE

Statements of Receipts and Disbursements

W związku z radami przysięgłego buchaltera, p. Antoniego Rumieńskiego, który przeglądał książki kasowe Instytutu w październiku 1944 roku, oraz Komisji Rewizyjnej, wprowadzone zostały pewne zmiany w księgowaniu pozycji dochodów i wydatków Instytutu. Wobec tego podajemy poniżej zestawienie kasowe za rok 1944, lecz także poprawione za połowę roku 1943. W ten sposób oba te zestawienia razem obejmują całość wpływów i wydatków Instytutu od chwili jego powstania (4 lipca 1943 roku) do dnia 31 grudnia 1944 roku.

ZESTAWIENIE KASOWE

ZA CZAS OD 4 LIPCA DO 31 GRUDNIA 1943 ROKU

Statement of Receipts and Disbursements

From July 4, 1943 to December 31, 1943

DOCHODY (*Receipts*):

Oplaty członkowskie — Memberships	4,385.00
Fundusz wydawniczy — Publishing Fund	330.50
Różne — Miscellaneous	39.00
	<hr/>
	4,754.50

WYDATKI (*Disbursements*):

Uposażenia — Salaries	865.90
Biblioteka — Library Equipment	108.05
Podróże — Traveling	175.00
Ubezpieczenia — Social Security	1.70
Urządzenie biura — Office Equipment	45.45
Zaopatrzenie biura — Office Supplies	42.01
Różne i drobne wydatki — Petty cash and Miscellaneous	104.85
	<hr/>
	1,342.96

Pozostałość na 1 stycznia 1944 roku

Balance January 1, 1944. 3,411.54

ZESTAWIENIE KASOWE ZA ROK 1944

Statement of Receipts and Disbursements For The Year 1944

DOCHODY (*Receipts*):

Opłaty członkowskie — Memberships	5,970.00	
Dary — Donations	319.00	
Fundusz wydawniczy — Publishing Fund	1,302.00	
Sprzedaż "Konstytucji" — Constitution		
Sales	278.95	
Sprzedaż "Wyboru Pism" — Piłsudski Sales	849.00	
Różne — Miscellaneous	16.50	
		8,735.45

WYDATKI (*Disbursements*):

Uposażenie — Salaries	3,174.10	
Biblioteka — Library Equipment	524.15	
Wydawnictwa — Publishing Expense	3,578.98	
Lokal — Rent	320.00	
Podróże — Travelling	131.20	
Ubezpieczenia — Social Security	32.00	
Urządzenia biura — Office Equipment	302.32	
Zaopatrzenie biura — Office supplies	124.88	
Różne — Miscellaneous	251.01	
		8,438.64

ZESTAWIENIE OGÓLNE

Recapitulation

Pozostałość w dniu 1 stycznia 1944		
Balance on January 1, 1944	3,411.54	
Dochody w roku 1944		
Receipts in 1944	8,735.45	
		12,146.99
Wydatki w roku 1944		
Disbursements	8,438.64	
		3,708.35
Pozostałość na 1 stycznia 1945		
Balance on January 1945		

SUMY WPLĄCANE DO INSTYTUTU SĄ ZWOLNIONE OD "INCOME TAX"

Zwraca się uwagę członków i donatorów Instytutu, iż wpłaty dokonane na rzecz Instytutu (opłaty członkowskie i donacje) mogą być odciągane z sum, podlegających opodatkowaniu.

Ulgę tę uzyskał Instytut jako placówka naukowa pismem Treasury Department, Office of Commissioner of Internal Revenue, w Waszyngtonie z dnia 22 września 1943 r., którego odpowiedni ustęp brzmi:

"...it is the opinion of this office that contributions made to it (the Institute) would be deductible by the donors in arriving at their taxable net income in the manner and to the extent provided by section 23 (o) and (q) of the Internal Revenue Code."

STATUT

1. Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce poświęcony badaniu najnowszej historii Polski ma na celu prace naukowe nad badaniem historii Polski ostatnich czasów.
2. Siedzibą Instytutu jest New York City a terenem działania Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.
3. Zadania Instytutu:
 - a) Zbieranie, przechowywanie i badanie dokumentów dotyczących faktów z okresu najnowszej historii Polski (lata 1863 i następne).
 - b) Tworzenie archiwum tekstów historycznych.
 - c) Wydanie książek i publikacji naukowych poświęconych tym zagadnieniom.
 - d) Popieranie prac naukowych z tej dziedziny i współpraca z pokrewnymi instytucjami naukowymi amerykańskimi i polskimi.
 - e) Udzielanie stypendjów dla badań naukowych nad historią Polski.
 - f) Organizowanie odczytów i wykładów.
 - g) Zbieranie materiałów celem rekonstrukcji po wojnie Instytutu Józefa Piłsudskiego w Warszawie.
4. Członkowie.

Członkowie Instytutu dzielą się na a) zwyczajnych, b) wspierających, c) dożywotnich, d) korespondentów i e) honorowych.

Członkiem zwyczajnym może być każda osoba, opłacająca składkę roczną w wysokości \$50.00, lub instytucja, opłacająca rocznie \$100.00.

Członkiem wspierającym może być każda osoba lub instytucja, która złożyła conajmniej 300 dolarów na rzecz Instytutu.

Członkiem dożywotnim może być każda osoba lub instytucja, która złożyła conajmniej 1000 dolarów. Członkowie dożywotni nie płacą składek rocznych.

Na członka korespondenta może być powołana każda osoba lub instytucja, której współpraca może być korzystną dla prac Instytutu. Członkowie korespondenci składek nie płacą.

Członków zwyczajnych, wspierających, dożywotnich i korespondentów przyjmuje Rada Instytutu.

Członków honorowych mianuje Walne Zgromadzenie Instytutu na wniosek Rady. Członkowie honorowi nie płacą składek.

Członkowie nie uiszczający się ze swych składek będą po 6 miesiącach skreślani automatycznie z listy członków przez Radę Instytutu.

5. Władze Instytutu.

Najwyższą władzą jest Walne Zgromadzenie członków.

Walne Zgromadzenie wybiera:

- a) Radę Instytutu w składzie 10 osób: prezesa, zastępcę prezesa, skarbnika, zastępcę skarbnika, sekretarza i 5 członków Rady.
- b) Komisję Rewizyjną w składzie 3 członków i 2 zastępców.

Walne Zgromadzenie ustala główne wytyczne działalności Instytutu, zatwierdza sprawozdanie Rady, mianuje członków honorowych oraz uchwała budżet. Walne Zgromadzenie zbiera się raz na rok.

Rada Instytutu powołuje Dyrektora Instytutu na prawach członka Rady i określa jego uposażenie. Ponadto Rada ma prawo kooptowania dalszych dwóch członków w razie gdy uzna to za potrzebne. Rada czuwa, by działalność Instytutu odpowiadała przepisom statutu, przygotowuje sprawozdanie na Walne Zgromadzenie, przyjmuje członków Instytutu, przedstawia Walnemu Zgromadzeniu kandydatów na członków honorowych i opracowuje budżet Instytutu.

Dyrektor Instytutu opracowuje i realizuje plan prac naukowych, czuwa nad archiwami, zbiorami, biblioteką i wydawnictwami, angażuje personel pomocniczy i kieruje wszelkimi sprawami Instytutu. Jemu podlega biuro Instytutu.

6. Sekcje.

Dla prowadzenia prac naukowych Instytutu mogą być organizowane sekcje.

7. Finansowe środki Instytutu czerpie ze:

- a) składek członkowskich,
- b) ofiar, danin, darowizn i zapisów testamentarnych stosownie do obowiązujących ustaw amerykańskich,
- c) wpływów z wydawnictw i innych źródeł.

8. Zmiany statutu.

Zmiany statutu lub likwidacja Instytutu mogą być przeprowadzone przez Walne Zgromadzenie większością dwóch trzecich głosów wszystkich członków Instytutu.

BY-LAWS

1. The Józef Piłsudski Institute of America for Research in the Modern History of Poland is dedicated to the study of Poland during recent times.
2. The headquarters of the Institute is the City of New York. The area of its activity is the United States of America.
3. Aims of the Institute.
 - a) Collection, housing, and study of documents relating to the history of Poland during recent times (from 1863).
 - b) Creation of a library and archives of historical writings.
 - c) Publication of works pertaining to the history of Poland of this period.
 - d) Promotion of studies in this field and collaboration with similar already existing organizations, both American and Polish.
 - e) Establishment of a scholarship fund for research work.
 - f) Organization and presentation of lectures.
 - g) Collection of materials to aid in the post-war reconstruction of the Józef Piłsudski Institute in Warsaw.

4. Membership.

Members of the Institute may be a) regular, b) sustaining, c) life, d) corresponding, or e) honorary.

Any person paying annual dues of \$50.00 may be a regular member; any institution paying annual dues of \$100.00 may be a regular member.

Any person or institution paying annually at least \$300 may be a sustaining member.

Any person or institution paying at least \$1,000 may be a life member. Life members do not pay annual dues.

Any person or institution whose collaboration is deemed beneficial to the work of the Institute may be a corresponding member. Corresponding members do not pay dues.

Regular members, sustaining members, life members, and corresponding members are accepted by the Board of the Institute.

Honorary members are elected by the General Assembly of the Institute upon the presentation of their names by the Board. Honorary members do not pay dues.

Any member not paying his dues will, after a period of 6 months, automatically be eliminated from the membership list by the Board of the Institute.

5. Powers of the Institute.

The highest power of the Institute lies in the General Assembly of its members. The General Assembly elects:

- a) A Board composed of ten members: president, vice-president, treasurer, vice-treasurer, secretary, and five other Board members.
- b) An auditing Board composed of three members and two substitutes.

The General Assembly outlines the activities of the Institute, approves the reports of the Board, elects honorary members, and approves the Budget. The General Assembly meets once a year.

The Board appoints a director of the Institute as a member of the Board and sets his salary. The Board also may co-opt two more members to its group, if it deems it necessary. The Board sees to it that the activities of the Institute are in accordance with the By-Laws, it prepares a report for the General Assembly, it elects new members, it proposes a budget.

The Director formulates and carries out working plans of the Institute. He is in charge of archives, collections, library and publications; he engages whatever personnel is needed; and he manages all the business of the Institute. He is in charge of the Office of the Institute.

6. Sections.

Sections may be organized to carry on the research work of the Institute.

7. Financial support of the Institute is derived from:

- a) Members' dues.
- b) Donations, gifts, grants, and bequests within the existing American legislation.
- c) Income from publications and other sources.

8. Changes in the By-Laws.

By a two thirds vote of all members of the Institute the General Assembly may resolve a change of the By-Laws or liquidation of the Institute.

LISTA CZŁONKÓW — MEMBERS

Członkowie honorowi — Honorary Members

Aleksandra Piłsudska (Edinburgh, Scotland)
Generał Kazimierz Sosnkowski (London, Great Britain)

Członkowie dożywotni — Life Members

Łodzieska Wiktorja, 1426 Woodward Ave., Cleveland, O.
B. I. L. Food Products, Inc., 416-418 West 14 St., New York.
Komitet Obrony Narodowej, Oddział I, Detroit, Mich.

Członkowie wspierający — Sustaining Members

Gordon Antoni, 457 West 45 Street, New York, N. Y.
Kokenyessy Bela, 72-20 Juno Street, Forest Hills, N. Y.
Kulpiński Piotr, 3038 Richmond Street, Philadelphia, Pa.
Inż. Landau Szymon, 3 Belgrave Square, London S. W. 1.
Mozolewski Stefan, 457 West 45 Street, New York, N. Y.
Dr. Rodziński Artur, 7 East 84 Street, New York, N. Y.
Dr. Rucker Zygmunt, 106-15 Queens Blvd., Forest Hills, N. Y.
Węgrzynek Janina, 66 Tennis Place, Forest Hills, N. Y.

Członkowie korespondenci — Corresponding Members

Dr. Gawroński Wacław, 5339 N. Winthrop Ave., Chicago, Ill.

Członkowie zwyczajni — Regular Members

Albrecht Władysława Helena, 1045 North Ashland Avenue,
Chicago, Ill.
Augustynowicz-Montwill Włodzimierz, 109-15 Queens Blvd.,
Forest Hills, N. Y.
Aulak Stefan, 32 7th Street, Brooklyn, N. Y.
Baczyński Włodzimierz, 46 East 76 Street, New York, N. Y.
Bauman Bernard, 69-24 Exeter St., Forest Hills, N. Y.
Bielński Albert, 3350 Doremus St., Hamtramck, Mich.
Boguicka Jadwiga, 318 Richfield Road, Upper Darby, Pa.
Burchacki Wacław, 137 Pemberton Street, Philadelphia, Pa.
Chodacki Marjan, 700 Madison Avenue, New York, N. Y.
Cisło Stanisław, 2827 Humboldt Street, Detroit, Mich.
Cukrowski Edward, 19310 Spencer Street, Detroit, Mich.
Czarnecki W., 102 South Troy Avenue, Ventnor, N. J.
Cytacki Władysław, 2314 Hewitt, Hamtramck, Mich.
Dodatko Jan Z., 3201 Georgia Street, Detroit, Mich.
Dwornicki Piotr, 5145 Moran Street, Detroit, Mich.
Fabierkiewicz Wincenty, 2851 N. Hope St., Philadelphia, Pa.
Frontczak Wacław, 4500 Montclair St., Detroit, Mich.
Gotthelf Józef, c/o B. I. L. Food Products, Inc., 416 West
14 Street, New York, N. Y.
Mec. Gutowski Stanisław, 131 Florence Ave., Irvington, N. J.
Holbrook Building Co., 2936 Holbrook Ave., Detroit, Mich.

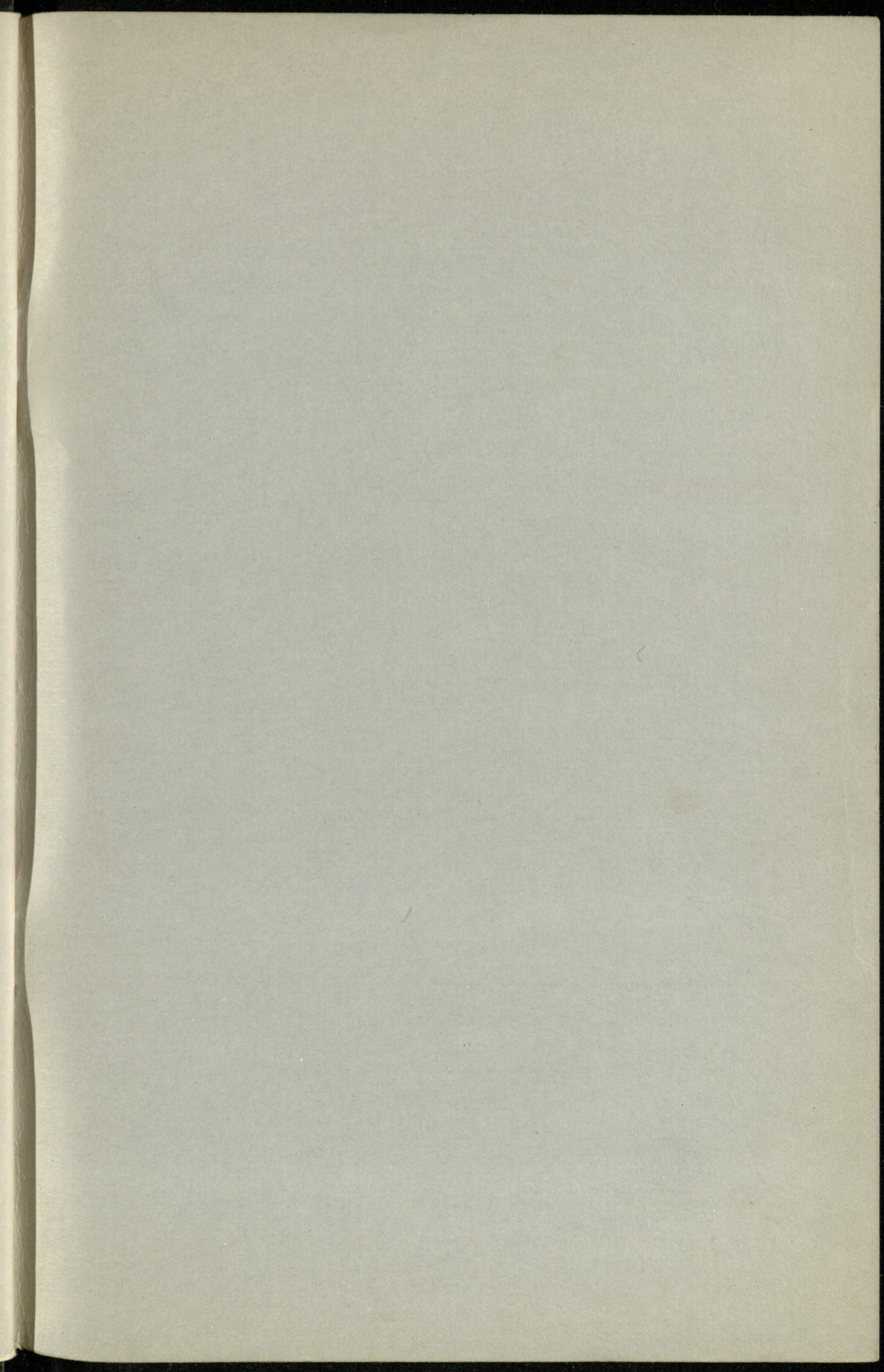
Inż. Jankiewicz F. J., 8205 Georgia St., Detroit, Mich.
 Januszewski Franciszek, 1540 Canfield Ave., Detroit, Mich.
 Jędrzejewicz Wacław, 619 West 113 Street, New York, N. Y.
 Kamarek Juljusz, 562 West 113 St., Jackson Heights, N. Y.
 Klingsland Zygmunt, 35-28 77 St., Jackson Heights, N. Y.
 Koc Adam, 46 East 6 Street, New York, N. Y.
 Koc Adam, 46 East 76 Street, New York, N. Y.
 Komitet Narodowy Amerykanów Polskiego Pochodzenia, Od-
 dział 15, Detroit, Mich.
 Komitet Narodowy Amerykanów Polskiego Pochodzenia, Od-
 dział 17, Detroit, Mich.
 Kot Irena, 3235 W. Cortez Street, Chicago, Ill.
 Kowalski Edward, 2326 Elyria Avenue, Lorain, Ohio.
 The Z. Kowalski Co., 2240 Holbrook Ave., Detroit, Mich.
 Kozicki Władysław, 1136 Highland Ave., Chester, Pa.
 Kozłowska Marta, 2023 New York Avenue, Union City, N. J.
 Kozłowski Leon, 2023 New York Ave., Union City, N. J.
 Kranc Kazimierz, 740 Madison Ave., New York, N. Y.
 Kranc Michał, 22 East 69 Street, New York, N. Y.
 Krosnowski Zygmunt, c/o Polish Trading Co., 50 Church St.,
 New York, N. Y.
 Kulpińska Bronisława, 3038 Richfield Rd., Philadelphia, Pa.
 Kulpińska Florentyna, 318 Riesfield Road, Upper Darby, Pa.
 Kulpińska Wanda, 318 Riesfield Rd., Upper Darby, Pa.
 Kupferwasser L. A., 3235 W. Cortez St., Chicago, Ill.
 Kwinciński Andrzej, 3422 A St., Philadelphia, Pa.
 Inż. Landau Henryk, 904 Park Ave., New York, N. Y.
 Łodzieski Stefan, 1426 Woodward Ave., Lakewood, Ohio
 Łopatkiewicz Konstanty, 4719 Tacony, Philadelphia, Pa.
 Ludwicki Bronisław, 2241 Goulburn St., Detroit, Mich.
 Dr. Maciszewski F., 606 Forest Ave., River Forest, Ill.
 Mas Józef, 8090 Walden St., Detroit, Mich.
 Matuszczak Ryszard, 1137 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.
 Matuszewski Ignacy, 224 Riverside Drive, New York, N. Y.
 Mierosławski Jan, 5057 Caniff, Hamtramck, Mich.
 Molinkiewicz Wincenty, 8166 Eliss St., Detroit, Mich.
 Myczek Władysław, 5700 Dubois Street, Detroit, Mich.
 Nowińska Stanisława, 406 Broadway, Bayonne, N. J.
 Nowiński Lucjan, 406 Broadway, Bayonne, N. J.
 Piech Józef, 916 N. Ashland Ave., Chicago, Ill.
 Polański Franciszek, 5771 Otis St., Detroit, Mich.
 Porański Walenty, 3369 W. Grand Ave., Chicago, Ill.
 Inż. Protassewicz Zygmunt, 125 Washington Pl., New York.
 Rajchman Floyar Henryk, 620 West 115 St., New York, N. Y.
 Rathaus Rudolf, 6 Burns St., Forest Hills, N. Y.
 Inż. Rosten Mieczysław, 22 Academy Street, St. Catharines,
 Ontario, Canada.
 Sądowski W., 8850 Jos. Campau Ave., Hamtramck, Mich.
 Sherman Otto, c/o B. I. L. Food Products, Inc., 416 West 14
 Street, New York, N. Y.
 Sieradzki Stefan, 4331 Edgemont St., Philadelphia, Pa.
 Sieradzka Sabina, 4331 Edgemont St., Philadelphia, Pa.
 Sławewski Józef, 9441 Charest St., Hamtramck, Mich.

Smoleński Michał, 4877 E. 84 St., Cleveland, Ohio.
Spotowski Zbigniew, 181 East 70 St., New York, N. Y.
Inż. Starczewski Walery, 109-15 Queens Blvd., Forest Hills,
N. Y.
Stępkowicz Andrzej, 8063 Pressler St., Detroit, Mich.
Inż. Sunderland Henryk, 311 West 72 St., New York, N. Y.
Prof. Dr. Świętosławski Wojciech, 416 Morewood Avenue,
Pittsburgh, Pa.
Tarnowski Antoni, 1457 Fairmont St., N. W., Washington, D. C.
Tomoń Antoni J., 2144 W. 14 St., Cleveland, Ohio
"Tygodnik Polski", 806 Lexington Ave., New York, N. Y.
Dr. Wachtel Henryk, Times Building, Times Sq., New York.
Wagner Eugenja, 18430 Bircherest St., Detroit, Mich.
Wierzyński Kazimierz, 101-07 Ascan Ave., Forest Hills, N. Y.
Dr. Witenberg Józef, 4561 Fieldston Road, New York, N. Y.
Wojczyński Leon J., dr., 1716 N. Hunting Ave., Phila, Pa.
Żukowski Marcin, 5347 Chene St., Detroit, Mich.

SPIS RZECZY

Wstęp	5
Wspomnienie o M. F. Węgrzynku	7
Wspomnienie o S. Siemiradzkiej	9
Posiedzenia władz Instytutu	11
Drugie Walne Zgromadzenie członków Instytutu	12
<i>Historja Instytutu J. Piłsudskiego w Warszawie i zadania Instytutu w Ameryce — odczyt Dyr. W. Jędrzejewicza...</i>	12
Wystawa zbiorów Instytutu	21
Nadzwyczajne posiedzenie Rady Instytutu z udziałem gen. K. Sosnkowskiego	22
<i>Przemówienie prezesa Łódzieskiego</i>	22
<i>Przemówienie Ignacego Matuszewskiego</i>	24
<i>Przemówienie gen. K. Sosnkowskiego</i>	25
Odczyty i konferencje	28
Archiwa	29
Bibjografja	30
Biblioteka	31
Fundusz wydawniczy im. Prof. T. Siemiradzkiego	32
Wydawnictwa	34
Dokumenty dotyczące rozbiorów Polski	36
Prace nad historją wojny w Polsce w roku 1939	37
Film o życiu i śmierci Józefa Piłsudskiego	37
Sprawy administracyjne	38
Dary i ofiary	39
Summary of the report for 1944	43
<i>History of the Józef Piłsudski Institute in Warsaw and aim of the Institute in America</i>	43
<i>Tribute to Members deceased during the Year</i>	46
<i>Meetings</i>	46
<i>Special Meeting of the Board in honor of Gen. Sosnkowski</i>	47
<i>Special Projects</i>	52

<i>Publications Fund</i>	52
<i>Publications of the Institute</i>	53
<i>Special Exhibition of Books</i>	54
<i>Lectures and conference</i>	54
<i>History of the War in Poland in 1939</i>	55
<i>Józef Piłsudski Film</i>	55
<i>Administration of the Institute</i>	55
Zestawienie finansowe	56
Statut	59
Lista członków	63

JÓZEF PIŁSUDSKI

«WYBÓR PISM»

Książka Józefa Piłsudskiego jest niewyczerpanym źródłem siły potężnych słów i myśli, płynących od wielkiego Męża do serca każdego Polaka.

Teraz Polonja ma dostęp do Jego słów. Kupujcie i czytajcie to piękne, wspaniale wydane dzieło.

CENA \$4.50.

SPIS FOTOGRAFJI:

- Józef Piłsudski, Pierwszy Marszałek Polski (1926)
- Komendant I Brygady nad Nidą (1915)
- Brygadjer Piłsudski i płk. Śmigły Rydz (1917)
- Dekoracja Marszałka Focha orderem Virtuti Militari (1921)
- W Sulejówku (1924)
- Polonja Amerykańska w gościnie u J. Piłsudskiego (1927)
- Wielki Marszałek (1927)
- W Gdyni na poświęceniu statków "Wanda" i "Jadwiga" (1928)
- W podróży do Rumunji (1929)
- Na Maderze przy pasjansie (1931)
- Święto kawalerji w Krakowie (1933)
- Po rewji wojskowej w Warszawie (1934)
- Przed katedrą warszawską (1935)
- Muzeum Belwederskie
- Na Wawelu w krypcie Ś-go Leonarda (1935)
- Fotografja rozkazu noworocznego pisanego ręką Piłsudskiego (1919)

MAPA W TRZECH KOLORACH BITWY POD WARSZAWĄ W 1920 R.

NAKLAD KSIĄŻKI ŚCIŚLE OGRANICZONY.

ZAMAWIAJCIE NATYCHMIAST!

(verte)

Józef Piłsudski

"WYBÓR PISM"

Polonji Amerykańskiej przybyła nowa, piękna książka. A napisał ją Józef Piłsudski.

Józef Piłsudski . . . wielkie nazwisko, wielki człowiek, jedna z najwybitniejszych postaci na przestrzeni całego tysiąclecia historii Narodu Polskiego.

Mocą swej woli i swego charakteru wykuwał drogę Polsce poprzez kraty więzień i mroki niewoli do Wolności i Niepodległości. Zwycięski Wódz Naczelny dorzucił wawrzyny sławy dla oręża polskiego za Chrobrym, Jagiełłą, Batorym i Sobieskim. Głęboki i dalekowszronny polityk prowadził przez długie lata Państwo Polskie wśród nieustalonych warunków politycznych Europy po pierwszej wojnie światowej. Przewidując dalsze kataklizmy, przyspasabiał dusze i charaktery do walki o najświętszą rzecz narodu—o honor.

W książce, którą oddajemy do rąk Polonji, zebraliśmy najważniejsze wypowiedzenia Piłsudskiego. Czytelnik znajdzie w niej wspomnienia z pracy konspiracyjnej Piłsudskiego w szeregach Polskiej Partii Socjalistycznej, rozkazy z czasów Legionowych i powstania Państwa Polskiego, szereg wywiadów i przemówień z okresu, gdy Piłsudski był Naczelnikiem Państwa, w tym historyczne oświadczenia w sprawie Wilna, Litwy i Ukrainy. Dalej liczne przemówienia na zjazdach Legionistów, opis bitwy warszawskiej z sierpnia 1920 r., która uratowała Polskę i Europę od zalewu komunizmu. Wywiady, w których Piłsudski formułuje swe uwagi na sprawy konstytucji Polski. Pełne poezje przemówienie przy składaniu prochów Słowackiego na Wawelu.

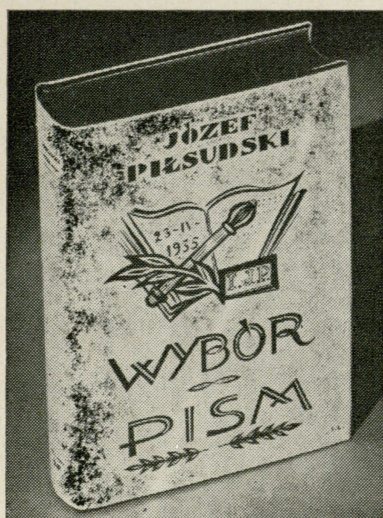
Polonję amerykańską winny specjalnie zaciekawić wypowiedzenia Piłsudskiego o Stanach Zjednoczonych i Jego listy, pisane do organizacji polskich w Ameryce, w całości uwzględnione w naszej książce.

Ogółem 83 najważniejszych przemówień, rozkazów, artykułów i pism, wybranych z wielkiej spuścizny publicystycznej Piłsudskiego, znajduje się w "WYBORZE PISM."

Pozatem książka ta zawiera wstęp pióra b. ministra Wacława Jędrzejewicza, podający najważniejsze fakty i daty z życia Piłsudskiego oraz przedmowę ś. p. premiera Walerego Sławka.

Każde wypowiedzenie Piłsudskiego poprzedzone jest objaśnieniem, podającym ściśle fakty i okoliczności, w jakich dane słowa zostały napisane lub wypowiedziane.

Książka ta, w pięknej oprawie w płótno według projektu Ireny Lorentowicz, zawiera 384 stron druku, 16 fotografii i mapę kolorową bitwy pod Warszawą w 1920 r.

Odetnijcie poniżej wydrukowany kupon, załączcie czek lub money order, wystawiony na **Józef Piłsudski Institute of America**, włóżcie do koperty i wyślijcie pod adresem:

JÓZEF PIŁSUDSKI INSTITUTE OF AMERICA
105 East 22nd Street New York, N. Y.

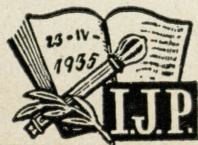
KUPON

Proszę o przesłanie egzemplarzy książki: Józef Piłsudski "WYBÓR PISM."

Załączam czek na sumę dol..... cent.....
money order

Nazwisko.....

Adres.....

Wydawnictwa Instytutu J. Piłsudskiego

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Pełny tekst konstytucji z 23 kwietnia 1943 r. wraz z szerokim wstępem objaśniającym

75 cent.

(verte)